

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2010 – 2013

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jan Krupka

Postavení notáře v dědických věcech

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Karhanová Martina

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2010 - 2013

BACHELOR THESIS

Jan Krupka

Notary's position in matter of inheritance

Prague 2013

The Bachelor Thesis Work Supervisor: JUDr. Karhanová Martina

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval(a) samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal(a), v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Jméno autora/ky

Poděkování

Chtěl bych poděkovat vedoucí mé bakalářské práce paní JUDr. Martině Karhanové za její trpělivost a profesionální přístup při opravách textu a konzultačních hodinách.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá postavením notáře v dědických věcech, ve kterých plní úlohu soudního komisaře. Práce zde rozebírá jeho práva a povinnosti a zejména poukazuje na jejich změny. Zde se vychází z dokumentů o předběžném šetření, jednání a usnesení, které udávají zároveň strukturu hlavní kapitoly. Práce zde poukazuje také na běžnou práci notáře, kde úlohu soudního komisaře neplní a stručnou historii notářství na našem území.

Klíčové pojmy

Dědické řízení, notář, soudní komisař, dědické řízení, závěť.

Annotation

This bachelor thesis occupies with notary`s position in matters of inheritance in which he fullfills the role of a court commissioner. The bachelor thesis examines his rights and duties and particularly highlights their changes. This is based on documents of preliminary investigation, actions and results which set the structure of the main chapter simultaneously. The thesis here also points at the usual notary`s work, where he does not fulfil the role of a court commissioner and at the history of a notary on our territory.

Key words

A court commissioner, a notary, inheritance proceedings, the last will.

OBSAH

ÚVOD	8
1 NOTÁŘ A JEHO PRÁCE	9
2 HISTORIE	12
3 DĚDICKÉ ŘÍZENÍ	19
3. 1 Předběžné šetření	21
3. 2 Jednání o dědictví	28
3. 5 Usnesení	41
4 TESTAMENT	46
ZÁVĚR	50
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	52

ÚVOD

Ve své bakalářské práci jsem si zvolil téma Notář a jeho postavení v dědických věcech zejména kvůli své zvědavosti vůči jeho právům a povinnostem v dědickém řízení, kde plní úlohu soudního komisaře. Cílem mé práce je poukázání na změny, které nastaly zákonem č. 7/2009 Sb., účinným od 1.7.2009, který novelizoval občanský soudní řád a tím upravil i postavení notáře v tomto řízení. Taktéž se zde budu zabývat zákonem č. 89/2012 Sb., novým občanským zákoníkem, účinným od 1.1.2014, který si klade za cíl v dědickém právu zejména dát zůstavitelovi větší volnost v nakládání se svým majetkem pro případ smrti.

Jako určitý přínos beru mou zkušenost jakožto účastníka v dědickém řízení, díky kterému mohu do své práce zapracovat i protokoly, které jsem v rámci tohoto řízení obdržel.

Třebaže se téma mé práce týká zejména dědického řízení, alespoň okrajově zde popíši také úkony, které notář provádí mimo dědické řízení, v němž má postavení soudního komisaře, a to dle zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), abych poukázal na jeho různorodou práci. Věnovat se budu též stručnému výkladu historie notářství na našem území, která začíná již za vlády Přemysla Otakara II., „krále železného a zlatého“, ve 13. století.

1 NOTÁŘ A JEHO PRÁCE

Jak jsem již naznačil v úvodu, notář je jednou z mnoha právních profesí a má také mnoho práv a povinností. Jeho práci bych z hlediska problematiky popisované v této práci rozdělil na dvě části – v jedné části vystupuje notář v dědickém řízení ve kterém vykonává úkony jakožto jménem soudu jakožto soudní komisař (viz. kapitola dědické řízení) a v druhé části jeho běžná práce při které se řídí zákonem č. 358/1992 Sb. o notářích a jejich činnosti ve znění pozdějších předpisů (dále jen notářský řád).

Notář je ve stručnosti osoba, kterou pověřil stát notářským úřadem, jak říká § 1 odst. 1 notářského řádu. Onen notářský úřad je dle odst. 2 tohoto ust. „*souborem pravomocí k výkonu notářství a dalších činností stanovených zákonem (dále jen „činnosti notáře“)* trvale spojený s místem výkonu činnosti.“

Předpoklady, které musí notář splňovat jsou zakotveny v § 7 odst. 1 notářského řádu, který zejména uvádí že „*notářem může být jmenován státní občan České republiky, který: a) má plnou způsobilost k právním úkonům, b) získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu oborů práva na vysoké škole v České republice nebo pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, o vzdělání získaném v oborech práva na vysoké škole v zahraničí anebo je toto vzdělání uznáno podle zvláštních právních předpisů, c) je bezúhonný, d) vykonal alespoň pětiletou notářskou praxi a, e) složil notářskou zkoušku.*“

Notář vykonává svůj úřad jako soukromá osoba – jedná se zde tedy o nestátní instituci. Jeho úkolem je v zásadě předcházení určitých sporů, čímž notář docílí dopomáháním svých právnických rad. Třebaže nepobírají notáři odměnu za svoji činnost od státu, jsou státem jmenováni. Všichni notáři jsou členy profesního sdružení s povinným členství – Notářskou komorou České republiky.

„*Notářská komora České republiky je právnická osoba se sídlem v Praze, která je tvořena osmi regionálními komorami: Notářskou komorou v Brně, Notářskou komorou v Českých Budějovicích, Notářskou komorou v Hradci*

Králové, Notářskou komorou v Ostravě, Notářskou komorou v Plzni, Notářskou komorou pro hlavní město Prahu, Notářskou komorou v Praze a Notářskou komorou v Ústí nad Labem. Každý notář je členem regionální notářské komory, v jejímž obvodu má své sídlo.“¹

Mezi práci notáře patří např. vidimace dle § 73 notářského řádu, při které vytvoří kopii listiny a zároveň i potvrzení, že kopie listiny je autentická a „pravá“. Oproti tomu legalizaci provádí notář dle § 74 notářského řádu, kdy potvrzuje, zda osoba v jeho přítomnosti podepsala určitou listinu nebo zda podpis na již podepsané listině potvrdila za svůj. Při legalizaci je potřeba, aby podpis šel ověřit pouze ten, jehož podpis má být ověřován a musí mít u sebe pochopitelně doklad o totožnosti. U ověřování listin tomu tak není – každý si v zásadě může jít ověřit pravost jakéhokoliv dokumentu.

Při převodu nemovitostí notáři vykonávají sepisování veřejných listin o právních úkonech, tedy typicky kupní nebo darovací smlouvu. V mnoha věcech mají notáři a advokáti podobné pravomoci, co se týče například právních rad, avšak zde je u „notářského převodu nemovitostí“ jedna zvláštnost odlišující se od „advokátního převodu“, a tím je to, že notáři smlouvu vypracovávají jakožto notářský zápis – což je veřejná listina, pro kterou platí presumpce správnosti, není-li prokázán opak. Osvědčování nejruznějších slosování nebo předložení movitých věcí, jak říká § 79 odst. 1 notářského řádu, je další z mnoha notářských úkonů. Toto ustanovení zároveň v odst. 2 vypovídá, že notář osvědčuje také např. stav nemovitostí, nebytových prostor či dokonce splnění dluhu. V tomto notář opět provede zápis.

Dále kromě sepisování protestních směnek, dle § 76 notářského řádu, notáři osvědčují průběhy valných hromad právnických osob notářským zápisem, jak ustanovuje § 77 notářského řádu. Pokud tedy u akciové společnosti nastane situace, kdy její členové chtějí na valné hromadě změnit např. ekonomický směr společnosti či jiné náležitosti týkající se akcií, je třeba, aby notář provedl o tomto zápis, popřípadě dopomohl radami.

Osoby, jejichž prohlášení mají být spojeny s právním účinkem, si mohou též toto prohlášení osvědčit dle § 80 odst. 1 notářského řádu, ale hned

¹ *Notářská komora České republiky* [online]. [cit. 2013-01-26]. Dostupné z: <http://www.nkcr.cz/>.

dle dalšího ust. § 81 mohou také notáři přijímat také do úschovy nejrůznější listiny, cenné papíry, peníze nebo také závěti.

Práce notáře je velmi různorodá – kromě již řečených právních rad mohou notáři zastupovat fyzické i právnické osoby, jak ustanovuje § 3 odst. 1 písm. b) notářského řádu, ve správních řízeních, občanských soudních řízeních nebo také tyto osoby mohou zastupovat v jednání s nejrůznějšími orgány.

Ust. § 3 odst. 3 zároveň říká, že *„notář může vykonávat funkci insolvenčního správce, předběžného insolvenčního správce, zástupce insolvenčního správce, odděleného insolvenčního správce a zvláštního správce v insolvenčním řízení.“*

2 HISTORIE

Obsah této kapitoly se bude týkat historii notářství na našem území, a bude jen stručným nástínem počínajícím vznikem notářství u nás a konce minulým režimem. Primárními prameny této kapitoly pro mne jsou oficiální notářský časopis AD NOTAM, který vydává Notářská komora České republiky a kniha L. Vojáčka České právní dějiny.

Notářství se poprvé u nás objevuje ve 13. století za vlády Přemysla Otakara II., kdy se dnešnímu notářství říkalo veřejný notariát. „Král železný a zlatý“, jak se Přemyslu Otakarovi II. dodnes říká, byl jedním z prvních českých panovníků, kteří měli vysoké ambice i mimo naše území. Královská kancelář začínala mít velké jméno čím dál více a v jejím čele stanul jeden z vysoce postavených notářů, kterému se říkalo pronotář. První notářská škola (a to dokonce ve střední Evropě) byla založena zde, v Praze na Vyšehradě, Jindřichem z Iserie poté co přivítal do Prahy roku 1270. V této škole se učilo právo, řečnit a sepisovat listiny. Po smrti Přemysla Otakara II., nastoupil na jeho trůn jeho syn Václav II., za jehož vlády notáři patřili k duchovním, které jmenoval papež nebo duchovní hodnostář.²

Za Jana Lucemburského byly stanoveny povinnosti notáře v roce 1317, kdy papež Jan XXII. Vydal zmocnění, ve kterém ustanovil přímou zkoušku a přísahu (k věrnosti papeži) pro uchazeče. Karel IV. díky své snaze rozšířit právnické vzdělání si zároveň stanovil jmenování veřejných notářů ustanovením čl. XL Maj Car. (Maiestas Carolina). Zároveň zde nikdo nemohl vykonávat práci notáře bez povolení. Listiny těchto možných podvodníků nabyly neplatnosti.³

Dalšími výraznějšími událostmi ohledně notářství se zabývá až 14.-15. století, kdy do kanceláří „*pronikali a posléze pronikli laikové. Zatímco*

² Obdobně AD NOTAM: Notářský časopis [online]. C.H.BECK, 2003[cit. 2013-03-25]. Dostupné z: http://www.nkcr.cz/doc/adnotam/2003_zvlastni_CS.pdf, s. 2.

³ Obdobně AD NOTAM: Notářský časopis [online]. C.H.BECK, 2003[cit. 2013-03-25]. Dostupné z: http://www.nkcr.cz/doc/adnotam/2003_zvlastni_CS.pdf, s. 3.

*příslušníci kléru spatřovali v kancelářské práci prostředek k urychlení vlastní církevní kariéry, značná část laiků viděla v kancelářské práci zdroj obživy. Zde lze spatřovat vznik úřednictví a jevu byrokratizace úřadů.*⁴

Roku 1526, kdy se českým králem stal Ferdinand Habsburský, nastala zajímavá situace, kdy se tento panovník pokoušel notářství české i rakouské nechat splynout převzetím „notářského řádu císaře Maxmiliána I. z r. 1512 za Ferdinanda I. do českého právního řádu...“⁵ Dále notářský řád z roku 1512 stanovil, že „*úkolem notářů bylo spisovati smlouvy, listiny o právních jednáních, poslední vůle, atd., kteréžto listiny byly zákonem za veřejné prohlášeny.*“

Doba předbělohorská díky výše uvedeným notářům „amatérům“ byla pro tuto instituci velice bolestná a ne jinak tomu bylo v době pobělohorské, která převzala notářství ne v moc dobrém stavu. Až Karel VI. (vládnoucí v letech 1685-1740) v roce 1720 rozhodl, že notáři na úřadech budou přezkušováni a budou zde zároveň ponecháni jen ti, kteří obstojí – tedy budou způsobilí. Ruku v ruce s tímto císařovým rozhodnutím, se o práci papežského notáře mohl ucházet jen ten, kdo dostane od císaře souhlas a zároveň také potřebuje souhlas k tomu, aby vůbec tento úřad vykonával. Císař Josef II. byl dalším, kdo učinil v souvislosti s notářstvím další krok. Jenom tzv. notářský protest se dle jeho obecného soudního řádu z roku 1781, pokládá za veřejnou listinu. Toto tedy neplatí pro ostatní notářské listiny, které dle tohoto obecného soudního řádu statut veřejné listiny nemají. V některých rakouských zemích se toto ustanovení o notářských listinách změnilo až po roce 1796, kdy za vlády Františka II. bylo rozhodnuto, že za listiny veřejné byly uznány všechny řádné notářské listiny. Notáři v této době ještě nemohli, podobně jako advokáti,

⁴ AD NOTAM: Notářský časopis [online]. C.H.BECK, 2003[cit. 2013-03-25]. Dostupné z: http://www.nkr.cz/doc/adnotam/2003_zvlastni_CS.pdf, s. 4.

⁵ AD NOTAM: Notářský časopis [online]. C.H.BECK, 2003[cit. 2013-03-25]. Dostupné z: http://www.nkr.cz/doc/adnotam/2003_zvlastni_CS.pdf, s. 4.

zastupovat své klienty u soudů směnečných a obchodních, což bylo změněno až patentem z roku 1782, který notářům toto umožňoval.⁶

Jak píše L. Vojáček: „Protože se omezení z roku 1781 neprojevovalo jako dost účinné, byla ohledně notářů učiněna další opatření. Tak dvorský dekret z 3. ledna 1788 upravil zřizování veřejných notářů zemským místo držitelstvím. Každý notář byl brán do přísahy, zvolil si znak a pečeť a obdržel diplom. Všichni ostatní notáři byli vyloučeni z činnosti.“⁷

Notářská „působnost nebyla zprvu územně omezena. Teprve od r. 1804 směl notář vykonávat povolání pouze v zemi, v níž byl ustanoven.“⁸

Toto omezení nastalo v rámci dvorského dekretu. Rozhodnutí z roku 1782, kdy mohli notáři zastupovat u již řečených soudů své klienty, bylo odejmuto roku 1824, kdy toto směli jen ti, kteří vykonávali advokacii – tedy měli oprávnění.⁹

L. Vojáček ve své knize České právní dějiny zároveň říká, že notářství bylo ve většině rakouských zemích od roku 1781 jen směnečné a že právní listiny a jejich zřizování vypracovávali advokáti, pokoutníci či patrimoniální úřady.

„Notáři jako samostatná součást sociální struktury v r. 1848 prakticky neexistovali. Vzhledem k tomu, že i advokátů bylo tou dobou v Čechách asi 80, počet notářů - neadvokátů i notářů – advokátů byl zanedbatelný. I tak však lze registrovat jejich účast na revolučním dění.“¹⁰

⁶ Obdobně VOJÁČEK, Ladislav. *Česke Právní dějiny*. Plzeň: Aleš Čenek, 2010, 694 p. ISBN 80-738-0257-0, s. 216.

⁷ VOJÁČEK, Ladislav. *Česke Právní dějiny*. Plzeň: Aleš Čenek, 2010, 694 p. ISBN 80-738-0257-0, s. 217.

⁸ *AD NOTAM: Notářský časopis* [online]. C.H.BECK, 2003[cit. 2013-03-25]. Dostupné z: http://www.nkcr.cz/doc/adnotam/2003_zvlastni_CS.pdf, s. 5.

⁹ Obdobně VOJÁČEK, Ladislav. *Česke Právní dějiny*. Plzeň: Aleš Čenek, 2010, 694 p. ISBN 80-738-0257-0, s. 217.

¹⁰ *AD NOTAM: Notářský časopis* [online]. C.H.BECK, 2003[cit. 2013-03-25]. Dostupné z: http://www.nkcr.cz/doc/adnotam/2003_zvlastni_CS.pdf, s. 5.

Rok 1850 byl významný z pohledu notářství z jednoho důvodu. Tímto důvodem je císařský patent č. 366 Říšského zákoníku (dále jen ŘZ), který nechal vzniknout rakouskému notářskému řádu, jehož předmětem bylo obnovení této instituce. Moc dlouho však platný nebyl a už roku 1855 ho vystřídal nový notářský řád č. 94 ŘZ. Důvodem byly zejména jisté formalities v něm obsažené, které byly velmi komplikované a složité. Třebaže nový notářský řád tyto formalities zjednodušoval, ani on nebyl příliš mnoho vychvalován. Tímto tedy mnoho nepřispěl k ustálení notářství na našem území a ani nezesílil určitou autoritu, kterou by mělo notářství mít. Další notářský řád č. 75 ŘZ byl vydán v roce 1871.¹¹

L. Vojáček zároveň říká, že následně ve spojitosti s tímto notářským řádem byl vydán zákon č. 76 ŘZ mající úpravu „...o nezbytnosti notářských spisů pro některá právní odvětví a o nezbytnosti legalizace podpisů na tabulárních listinách...“¹²

Za první republiky byl u nás platný notářský řád č. 75 ŘZ, kterým bylo notářství upraveno. Notáři díky tomuto řádu vykonávali veřejnou a soukromou činnost. Veřejná činnost se stávala z vydávání a sepisování veřejných listin či brání jich do úschovny. Oproti tomu soukromá činnost spočívala v sepisování podání ve věcech nesporných. Notáři dále v rámci své činnosti sepisovali soukromé listiny a jiné úkony. Mohli například zastupovat před soudem obviněné v rámci trestných činů.¹³

Zároveň L. Vojáček doplňuje: „Notáři tvořili v obvodu sborového soudu první stolice kolegium notářů. Z řad členů kolegia, které sdružovalo alespoň 15 notářů, byla vytvářena notářská komora.“¹⁴

¹¹ Obdobně VOJÁČEK, Ladislav. *Česke Právni dějiny*. Plzeň: Aleš Čenek, 2010, 694 p. ISBN 80-738-0257-0, s. 257.

¹² VOJÁČEK, Ladislav. *Česke Právni dějiny*. Plzeň: Aleš Čenek, 2010, 694 p. ISBN 80-738-0257-0, s. 257.

¹³ Obdobně VOJÁČEK, Ladislav. *Česke Právni dějiny*. Plzeň: Aleš Čenek, 2010, 694 p. ISBN 80-738-0257-0, s. 322.

¹⁴ VOJÁČEK, Ladislav. *Česke Právni dějiny*. Plzeň: Aleš Čenek, 2010, 694 p. ISBN 80-738-0257-0, s. 322.

V rámci notářství v Protektorátu na našem území co se týče tzv. autonomie, žádné větší změny. Obyvatelé Protektorátu, kteří byli příslušníky německého národa, dle Výnosu z 16. 3. 1939, podléhají německé soudní pravomoci. Z tohoto důvodu byly na území Protektorátu zřízeny říšskoněmecké soudy. Již 14 německých úředních soudů zde bylo roku 1941 zřízeno s věcnou kompetencí okresních soudů a soudů krajských co se týče územní působnosti. Brno a Praha měly každý jeden německý zemský soud s věcnou kompetencí krajských soudů a územní působnost vrchních soudů na našem území. Dále byl v Praze zřízen vrchní zemský soud – s věcnou kompetencí vrchních soudů. Územní působnost měl tento vrchní zemský soud pro celý Protektorát. Samozřejmostí bylo státní zastupitelství, které bylo zřízeno u každého z těchto soudů. Ustaveni zde byli také němečtí notáři. Německá notářská komora byla zřízena v Praze.¹⁵

„Z tohoto neradostného období snad není třeba více připomínat, že na příslušníky notářského stavu se vztahovala nařízení č. 136/1940 vlády Protektorátu Čech a Moravy o právním postavení židů ve veřejném životě, vládní nařízení č. 51/1943 vlády Protektorátu Čech a Moravy o židovských míšencích v povolání notářském, vládní nařízení č. 54/1943 vlády Protektorátu Čech a Moravy o kárných opatřeních proti politicky nespolehlivým notářům, kandidátům notářství, obhájcům ve věcech trestních, zástupcům ve věcech patentových a kandidátům patentního zastupitelství a že mnoho z nich se stalo oběťmi nacistického režimu.“¹⁶

Řekl bych, že asi nejzajímavější období této kapitoly se odehrává v období 1948-1992, kdy došlo k nové úpravě notářství v rámci č. 201/1949 Sb. zákona o notářství a následně nařízení ministra spravedlnosti č. 202/1949 Sb. o notářství, které dostalo po těžkém úsilí notářství zrušit a jeho jednotlivé

¹⁵ Obdobně VOJÁČEK, Ladislav. *Česke Právni dějiny*. Plzeň: Aleš Čenek, 2010, 694 p. ISBN 80-738-0257-0, s. 356.

¹⁶ *AD NOTAM: Notářský časopis* [online]. C.H.BECK, 2003[cit. 2013-03-25]. Dostupné z: http://www.nkcr.cz/doc/adnotam/2003_zvlastni_CS.pdf, s. 13.

úkony rozdělit mezi advokáty a soudy. Tímto se však změnila spíše organizace samotného notářství, než jeho úkony.¹⁷

Stejně jako L. Vojáček, tak i já se zde uchýlím k výrazu „postátnění notářství“, neboť notářství jako takové přestalo být povoláním svobodným. „Základní ideou byla náhrada svobodného notářství státním orgánem, jehož prostřednictvím by stát sám vykonával notářskou činnost a tím by jí měl pod naprostou kontrolou.“¹⁸

Ministr spravedlnosti jmenoval notáře do jejich úřadu, který vykonávali v krajských notářských sborech, a zároveň určoval jejich sídla. V každém sídle krajského soudu byl zřízen krajský notářský sbor. Tento sbor zároveň tvořili notáři tohoto kraje. Již výše zmíněný zákon instituci notářství sjednotil a snažil se, aby pracoval s justičními orgány. Notářské komory byly zrušeny. Rokem 1950 však díky občanskému soudnímu řádu a občanskému zákoníku, platících od roku 1951, bylo notářství opět zasaženo v rámci svého postavení.¹⁹

„Byl vydán zákon č. 116/1951 Sb. (notářský zákon), doplněný nařízením ministra spravedlnosti č. 117/1951 Sb. a nařízením ministra financí č. 118/1951 Sb. o notářských poplatcích.“²⁰

Tento nový notářský zákon rozlišil u notářství tři okruhy působnosti:²¹

- Sepisování notářských listin.
- Rozhodování o dědictví – tedy činnost z pověření soudu.
- Činnost na žádost stran.

¹⁷ Obdobně VOJÁČEK, Ladislav. *Česke Právni dějiny*. Plzeň: Aleš Čenek, 2010, 694 p. ISBN 80-738-0257-0, s. 554.

¹⁸ *AD NOTAM: Notářský časopis* [online]. C.H.BECK, 2003[cit. 2013-03-25]. Dostupné z: http://www.nkr.cz/doc/adnotam/2003_zvlastni_CS.pdf, s. 13.

¹⁹ Obdobně VOJÁČEK, Ladislav. *Česke Právni dějiny*. Plzeň: Aleš Čenek, 2010, 694 p. ISBN 80-738-0257-0, s. 554.

²⁰ VOJÁČEK, Ladislav. *Česke Právni dějiny*. Plzeň: Aleš Čenek, 2010, 694 p. ISBN 80-738-0257-0, s. 554.

²¹ Obdobně VOJÁČEK, Ladislav. *Česke Právni dějiny*. Plzeň: Aleš Čenek, 2010, 694 p. ISBN 80-738-0257-0, s. 554.

Opět se změnila i organizace, jelikož vznikla státní notářství. Notáři tedy v zásadě byli státními zaměstnanci. Roku 1954 byla zrušena činnost z pověření soudu vydáním zákona č. 52/1954 Sb.²²

L. Vojáček zároveň doplňuje, že „...určité agendy, především dědickou, předal (zákon - pozn. autor) přímo do kompetence státního notářství...“²³

Následovalo sjednocení poplatků (úkonové, dědické, darovací atd.) rokem 1957 v souvislosti se zákonem č. 26 Sb. a opět je přenesl do kompetence státního notářství. Zde se již jedná o poplatky notářské. Tarify těchto notářských poplatků byly obsaženy ve vyhlášce č. 30/1957 Sb. Byl vydán nový občanský soudní řád roku 1963 i nový občanský zákoník o rok později a nakonec i nový notářský řád č. 95/1963 Sb., spolu se zákony č. 24/1964 Sb. o notářských poplatcích a č. 22/1964 Sb., o evidenci nemovitostí. Sídlo státního notářství se stalo i sídlem okresních národních výborů, jejichž územní organizace se dostala do souladu. Dohled na notáře i jejich čekatele či ostatní pracovníky vykonával vedoucí státní notář, který byl zároveň v čele každého notářství a organizoval jeho činnost. Předsedové krajských soudů zároveň kontrolovali a řídili státní notářství a jejich činnosti. Vrchní dohled byl v kompetenci ministra spravedlnosti.²⁴

Již zmíněné „zestátnění“ notářství jistě mělo jako hlavní důvod – důvod polický. Nemělo praktický žádný podnikatelský charakter. A dá se říci, že velké změny se dočkalo až v roce 1992, kdy instituce notářství prošlo privatizací a 7.5.1992 byl přijat zákon č. 358/1992 Sb., notářského řádu, jehož účinnost nastala 1.1.1993. Je třeba říci, notářství se dočkalo úspěšného konce a nabírá stále více silného postavení, což dokazuje i další kapitola této práce.

²² Obdobně VOJÁČEK, Ladislav. *Česke Právni dějiny*. Plzeň: Aleš Čenek, 2010, 694 p. ISBN 80-738-0257-0, s. 554.

²³ VOJÁČEK, Ladislav. *Česke Právni dějiny*. Plzeň: Aleš Čenek, 2010, 694 p. ISBN 80-738-0257-0, s. 554.

²⁴ Obdobně VOJÁČEK, Ladislav. *Česke Právni dějiny*. Plzeň: Aleš Čenek, 2010, 694 p. ISBN 80-738-0257-0, s. 555.

3 DĚDICKÉ ŘÍZENÍ

V této kapitole budeme pojednávat o jednotlivých částech dědického řízení včetně změn v dědickém právu zákonem č. 89/2012 Sb. nového občanského zákoníku (dále jen NOZ), účinném od 1.1.2014. A zároveň také o novele občanského soudního řádu (dále jen OSŘ) dle zákona č. 7/2009 Sb., účinného od 1.7.2009., která posiluje pozici notáře právě v dědickém řízení.

Dědické řízení je, jak říkají J. Mikeš a L. Muzikář „...*řízením občanskoprávním a to řízením nesporným. Odlišuje se stejně jako jiná nesporná řízení především od řízení sporného. Obecně bývá za hlavní rozdíl mezi sporným a nesporným řízením považováno to, že sporné řízení má reparační funkci (jde v něm o to, napravit porušení práva), zatímco nesporné řízení má funkci preventivní (tj. postavit právní vztahy na pevný základ a předejít tak sporům).*“²⁵

Dědické právo vzniká smrtí zůstavitele a je to právo způsobilé osoby či osob na převzetí pozůstalosti po zůstaviteli. Příslušný soud má zde v první řadě úlohu potvrdit smrt zůstavitele a dále zahájit dědické řízení (nezahajuje jej tedy notář) a to i bez návrhu podle § 175a odst. 2. OSŘ. Příslušný soud se určuje podle faktického bydliště zůstavitele – tedy jak říkají J. Mikeš a L. Muzikář, je to: „...*místo, kde se zůstavitel fakticky zdržoval s úmyslem trvale tam bydlet; není tedy rozhodující, kde byl hlášen k trvalému pobytu, jestliže se v takovém místě fakticky nezdržoval.*“ Ust. § 85 odst. 1 OSŘ zároveň říká, že občan (fyzická osoba) může mít bydliště i na vícero místech. Pokud by tomu bylo tak, mohlo by být podle ust. § 88 písm. j) OSŘ k řízení o dědictví místně příslušných několik soudů – zde bude rozhodující, který soud zahájí dědické řízení nejdříve.²⁶

²⁵ MIKEŠ, Jiří a Ladislav MUZIKÁŘ. *Dědické právo v teorii a praxi*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2011, 432 s. Praktik. ISBN 978-80-87212-79-0, s. 138.

²⁶ Obdobně MIKEŠ, Jiří a Ladislav MUZIKÁŘ. *Dědické právo v teorii a praxi*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2011, 432 s. Praktik. ISBN 978-80-87212-79-0, s. 153.

Ust. § 9 odst. 1 OSŘ říká, že: „*nestanoví-li zákon jinak, jsou k řízení v prvním stupni příslušné okresní soudy.*“. V Praze jsou věcně příslušnými obvodní soudy, v Brně pak Městský soud v Brně.

Co se týče příslušnosti soudu, platí dle § 88 písm. j) následující: „*K řízení o dědictví je místně příslušný soud: a) v jehož obvodu měl zůstavitel naposledy bydliště, b) neměl-li bydliště nebo je nelze zjistit, soud, v jehož obvodu měl naposledy pobyt, c) není-li takový soud (tj. soud, v jehož obvodu měl zůstavitel bydliště či pobyt), je místně příslušný soud, v jehož obvodu je zůstavitelův majetek, popřípadě mezi několika takto (podle majetku) příslušnými soudy ten z nich, který provedl úkon.*“²⁷

Pokud tedy příslušný soud ověřil smrt zůstavitele (v případě, že pozůstalí chtějí podat návrh na zahájení dědického řízení z vlastní iniciativy, musí předložit úmrtní list či jiný doklad, který by dokazoval, že zůstavitel je opravdu po smrti) a zahájil dědické řízení (u návrhu na zahájení dědického řízení pozůstalými je zahájení prakticky v době, kdy soud obdržel návrh) pověří notáře (podle místní příslušnosti soudu a rozvrhem pověřování notářů) podle § 38 odst. 1 OSŘ, „*aby jako soudní komisař za odměnu provedl úkony v řízení o dědictví.*“

Dále notář obdrží od soudu příslušný dědický spis a to bezodkladně podle § 74 odst. 1 vyhlášky č. 37/1992 Sb. o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů, jehož obsahem jsou informace o zůstaviteli a jeho úmrtní list. Soudní komisař má zároveň povinnost převzít od příslušného soudu spisy nejméně jednou za 15 dnů podle § 263 odst. 1 vnitřního a kancelářského řádu pro okresní, krajské a vrchní soudy.

Dále se soudní komisař řídí zejména:²⁸

➤ Občanským soudním řádem.

²⁷ MIKEŠ, Jiří a Ladislav MUZIKÁŘ. *Dědické právo v teorii a praxi*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2011, 432 s. Praktik. ISBN 978-80-87212-79-0, s. 153.

²⁸ Obdobně MATĚJKOVÁ, Adéla. Řízení o dědictví a činnost notáře po novele. [online]. [cit. 2013-03-06]. Dostupné z: <http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-38392620-rizeni-o-dedictvi-a-cinnost-notare-po-novele>.

- Jednacím řádem pro okresní a krajské soudy - vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů.
- Vnitřním kancelářským řádem pro okresní, krajské a vrchní soudy – instrukce ministerstva spravedlnosti č. j. 505/2001-Org.

3.1 Předběžné šetření

Po obdržení spisu soudní komisař zjistí, zda zůstavitel ponechal závěť nebo listinu o vydědění. Proto musí provést šetření v Centrální evidenci závětí. Ne všechny závěti jsou však zaevidovány právě zde, jelikož ne všechny jsou sepsány formou notářského zápisu a nejsou u notáře uloženy. Soudní komisař může tedy případnou závěť obdržet při předběžném šetření, nebo i později. Nově lze v Centrální evidenci závětí zapsat pro případ smrti i listinu o ustanovení správce dědictví. Tuto centrální evidenci závětí vede Notářská komora České republiky.²⁹

Co se týče stanovení správce dědictví, může být ustanoven přímo zůstavitelem za jeho života nebo soudním komisařem v období od úmrtí zůstavitele do vypořádání dědictví dle § 480a odst. 1 občanského zákoníku (dále jen OZ). Zejména v případech, kdy zůstavitel má firmu u které je potřeba, aby v období dědického řízení fungovala, jelikož je právě toto v zájmu dědiců, a nezanechal po sobě již zmiňovanou listinu o ustanovení dědictví, stanoví soudní komisař se souhlasem dědiců a soudu dle § 480a odst. 2 OZ správce dědictví, aby „...vykonával práva a plnil povinnosti, které ke svěřenému majetku příslušeli zůstaviteli...“. Stejně ustanovení zároveň říká, že „...o úkonech přesahující rámec obvyklého hospodaření rozhodují dědici nadpoloviční většinou. Při rovnosti hlasů nebo nedosáhne-li se většiny, rozhodne na návrh kteréhokoliv dědice soud.“

²⁹ Obdobně MATĚJKOVÁ, Adéla. Řízení o dědictví a činnost notáře po novele. [online]. [cit. 2013-03-06]. Dostupné z: <http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-38392620-rizeni-o-dedictvi-a-cinnost-notare-po-novele>.

Zároveň také kontaktuje nejbližší osobu zůstavitele (většinou jím je vypravitel pohřbu, který je na úmrtním listu zůstavitele zapsán nebo jiná blízká osoba, která zná dobře rodinné a majetkové poměry zůstavitele), aby se dostavila k tzv. předběžnému šetření, na kterém soudní komisař jedná s touto osobou. Po tomto projednání je vystaven tzv. Protokol o předběžném šetření, ve kterém je popsáno vše, co soudní komisař během jednání s touto osobou zjistil. U tohoto protokolu jakožto i u protokolu o jednání i usnesení, které jsou popsány v dalších částech této kapitoly vycházím z právních spisů a z dokumentů, které vznikly v průběhu dědického řízení, ve kterém jsem já sám byl účastníkem.³⁰

Mezi věci projednávané při tomto výsledku notář zjišťuje informace ohledně rodinných příslušníků, jimiž jsou:³¹

- **Manžel/ka** – včetně data uzavření manželství a kvůli společnému jmění manželů.
- **Děti zůstavitele** – včetně dětí z jiných manželství a dětí narozených mimo manželství, popřípadě dalších potomků zůstavitele.
- **Rodiče zůstavitele** – i osvojitelů.
- **Osoba(y)**, která(é) žila(y) se zemřelým nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a které z tohoto důvodu pečovaly o společnou domácnost nebo byly odkázány výživou na zůstavitele/lku – tedy může zde figurovat i manžel/ka i děti.
- **Sourozenci** zemřelého, případně jejich děti (neteře, synovci).
- **Prarodiče** zemřelého případně jejich děti.

³⁰ KŘEMENOVÁ, Olga. SOUDNÍ KOMISAŘ. *Protokol o předběžném šetření: Spisová značka 32 D 984/2007 - Nd 112/2007*. Praha 5, 2007.

³¹ KŘEMENOVÁ, Olga. SOUDNÍ KOMISAŘ. *Protokol o předběžném šetření: Spisová značka 32 D 984/2007 - Nd 112/2007*. Praha 5, 2007.

Dědění ze zákona nastává, pokud zůstavitel po sobě nezanechal závěť nebo se dědic napsaný v závěti nedožil zůstavitelovi smrti, odmítl dědictví nebo dokonce byl nezpůsobilý dědit.³²

Při dědění ze zákona NOZ nově rozděluje dědice do šesti skupin, oproti dnešním čtyř. Důvodem je hlavně to, že pokud se nenajde dědic, který spadá do těchto okruhů, přejde majetek jako tzv. odúmrtí (tedy majetek bez pána) na stát dle § 462 OZ, přičemž na něj v dnešním OZ není hleděno jako na dědice. Ust. § 1634 odst. 1 NOZ však říká, že tomu tak již není – stát je považován za dědice avšak dle stejného ustanovení stát „nemá právo odmítnout dědictví“.

Čtyřmi dnešními dědickými skupinami jsou:

- **1. skupina** – děti, manžel/ka, partner.
- **2. skupina** – manžel/ka, partner a zůstavitelovi rodiče.
- **3. skupina** – zůstavitelovi sourozenci a tzv. spolužijící osoba.
- **4. skupina** – prarodiče.

Jelikož tedy NOZ rozšiřuje okruh dědických skupin, dá se říci, že preferuje, aby majetek zůstal v okruhu zůstavitelových nejbližších.³³

Těmito dalšími dvěma dědickými skupinami jsou:

- **5. Skupina** – praprarodiče.
- **6. Skupina** – bratřenci a sestřenice.

Pokud budeme pokračovat dále podle předběžného šetření, další věc, kterou soudní komisař při projednávání dědictví zjišťuje a jsou obsaženy

³² Obdobně RADVANOVÁ, Senta. *Občanské právo hmotné*. 5., jubilejní aktualiz. vyd. Editor Jiří Švestka, Jan Dvořák. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, 306 s. ISBN 978-807-3574-666, s. 278.

³³ Obdobně Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze), s. 404.

v Protokolu o předběžném šetření, jsou kromě údajů o závěti či vydědění také údaje o majetku zůstavitele. Těmi jsou:³⁴

- **Nemovitosti** – a také byty nebo nebytové prostory ve vlastnictví (údaje podle aktuálního stavu v katastru nemovitostí, nabývací titul, velikost spoluvlastnického podílu, velikost bytu nebo nebytového prostoru apod.
- **Vkladní knížky, běžné účty** a jiné podobné formy vkladů (název a adresa banky a číslo vkladu).
- **Stavební spoření, penzijní pojištění** apod. (název ústavu, č. účtu).
- **Věci uložené v bance** (název a adresa banky, č. schránky, údaje o osobě, která měla spolu se zůstavitelem dispoziční oprávnění ve schránce, o držiteli klíče, o obsahu schránku apod.).
- **Motorová vozidla** včetně přívěsů a návěsů (výrobní značka, SPZ, rok výroby apod.).
- **Členství v bytovém družstvu** (obchodní firma družstva, IČ, sídlo).
- **Akcie** (listinné, zaknihované nebo imobilizované – jejich označení a počet).
- **Směnky, šeky a další cenné papíry** s výjimkou akcií (jejich označení, počet).
- **Účast v obchodních společnostech** (s výjimkou akciové společnosti) **a členství v jiných družstev než bytových** (obchodní firma společnosti nebo družstva, IČ, sídlo, velikost obchodního podílu apod.).
- **Podnik** (označení podniku, místo podnikání, předmět podnikání).

³⁴ KŘEMENOVÁ, Olga. SOUDNÍ KOMISAŘ. *Protokol o předběžném šetření: Spisová značka 32 D 984/2007 - Nd 112/2007*. Praha 5, 2007.

- **Pohledávky** (údaje o dlužníkovi, důvodu a výši pohledávky).
- **Hotovost** (výše, současný držitel, místo jejího uložení).
- **Zbraně a střelivo** (jejich popis a množství, současný držitel, místo jejich uložení).
- **Ostatní movité věci** (jejich popis, současný držitel, popřípadě místo jejich uložení).
- **Nábytek a ostatní bytové zařízení.**

V protokolu o předběžném šetření jsou dále sepisovány tyto informace:³⁵

- **Náklady pohřbu zůstavitele** (kdo pohřeb vypravil, výše nákladů).
- **Dluhy zůstavitele.**
- **Osoby vhodné k ustanovení opatrovníkem** účastníkům dědického řízení, kteří nejsou procesně způsobilí a nemají zákonného zástupce, popřípadě jejichž zákonný zástupce je nemůže v řízení zastupovat (zde se jedná o majetkového opatrovníka, který je vybírán z rodinného okruhu dítěte a dbá na to aby svou funkci hájil řádně v zájmu dítěte nebo kolizního opatrovníka, u kterého se zájmy dítěte neslučuje se zájmy rodičů). Zároveň se může jednat i o osoby, které byly omezeny ve způsobilosti k právním úkonům, nebo které byly této způsobilosti zbaveny. V terminologii NOZ však zbavení svéprávnosti nebude přípustné.
- **Zda je potřebné ustanovit správce dědictví, v jakém rozsahu a označení osoby vhodné a ochotné vykonávat funkci správce dědictví.**
- **Poznámky a další údaje.**

³⁵ KŘEMENOVÁ, Olga. SOUDNÍ KOMISAŘ. *Protokol o předběžném šetření: Spisová značka 32 D 984/2007 - Nd 112/2007*. Praha 5, 2007.

Díky novinkám v jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, které upravuje průběh dědického řízení, nemusí notářská kancelář zajišťovat u katastrálního úřadu výpis z katastru nemovitostí. Notář má díky § 88 Jednacího řádu pro okresní a krajské soudy volný a bezplatný přístup do toho výpisu. Ust. § 175ze OSŘ doslova říká, že má „*v řízení o dědictví pověřený notář pro účely získání dálkového přístupu k počítačovým souborům, v nichž jsou uvedeny údaje katastru nemovitostí, postavení organizační složky státu.*“ To znamená, že zjišťování v katastru nemovitostí nyní již nemá vliv na délku dědického řízení. Dříve si soudní komisař (a hlavně i dědicové) museli počkat třeba i měsíc, než jim katastrální úřad zaslal výpis.³⁶

V Protokolu o předběžném šetření se blízká osoba, která přišla za soudním komisařem ve věci projednání dědictví podpisem stvrzuje, že „*...bere na vědomí, že jakýkoliv nově najevo vyšlý majetek či dluhy zůstavitele/ky v průběhu řízení, je zapotřebí neprodleně nahlásit v notářské kanceláři...*“³⁷ Je tomu zejména proto, že zůstavitel, pokud měl dluhy, tak dědic nebo dědicové v dnešním OZ, musí pokrýt dluhy u věřitelů zůstavitele do výše děděného majetku – tedy zjištěného majetku. V tomto případě se může dost často stát, že dědicové mnohé věci po zůstaviteli z tohoto důvodu radši nepřiznají. Samozřejmostí je, pokud věřitel dokáže, že zatajovaná věc opravdu patřila zůstaviteli, navýší se tímto výše děděného majetku. Nynější OZ tedy vymezuje odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele výhodněji pro dědice než věřitele. NOZ v tomto případě přichází s koncepcí, kdy jsou věřitelé zvýhodněni – dluhy nejsou pokryty do výše děděného majetku, ale jsou vyčísleny v plné výši. Dědic tak musí zaplatit dluhy, třebaže mnohokrát převyšují nabytý majetek. Ust. § 1676 odst. 1 však říká, že toto neplatí pro osoby zůstaviteli nejbližší.

Ust. § 1675 NOZ však udává, že dědic má právo na soupis pozůstalosti do jednoho měsíce ode dne, kdy jej soud o tomto právu řekl. Zároveň však ust.

³⁶ Obdobně MATĚJKOVÁ, Adéla. Řízení o dědictví a činnost notáře po novele. [online]. [cit. 2013-03-06]. Dostupné z: <http://pravniradce.ihned.cz/c1-38392620-rizeni-o-dedictvi-a-cinnost-notare-po-novele>.

³⁷ KŘEMENOVÁ, Olga. SOUDNÍ KOMISAŘ. *Protokol o předběžném šetření: Spisová značka 32 D 984/2007 - Nd 112/2007*. Praha 5, 2007.

§ 1675 NOZ doplňuje, že „...*Jsou-li pro to důležité důvody, soud lhůtu dědici prodlouží.*“ Dalo by se říci, že se dědic užitím soupisu pozůstalosti vrací k původní koncepci OZ, jelikož splatí dluhy jen do výše nabytého majetku po zůstaviteli. Pokud však věřitel prokáže, že dědic přesto vědomě zatajil majetek – ochrana dědice tímto přestane platit a bude muset uhradit dluhy v plné výši.

Vyhradit si soupis je tzv. nezadatelné právo dědice – ani sám zůstavitel nemůže dědici toto právo odejmout podle § 1674 odst. 1. Zároveň však je v rámci dědicovi ochrany důležité, aby se vyjádřil, zda si vyhrazuje právo na soupis pozůstalosti či nikoliv podle § 1674 odst. 2. Jakmile jednou dědic řekne, že si toto právo nevyhrazuje, nemůže své rozhodnutí vzápětí změnit podle § 1676 odst. 2 NOZ. Zároveň platí, že pokud dědic podle již zmíněného § 1675 neuplatní do konce lhůty, vyvstává domněnka, že se výhrady soupisu vzdal.³⁸

Co se týče dluhů – novela OSŘ zákonem č. 7/2009 Sb. upřesnila §175p odst. 1: „*Dědici a věřitelé se mohou dohodnout o tom, že předlužené dědictví bude přenecháno věřitelům k úhradě dluhů. Soud dohodu schválí, jestliže neodporuje zákonu nebo dobrým mravům; neschválí-li dohodu, pokračuje v řízení po právní moci rozhodnutí.*“ Tato novela zároveň rozšířila § 175u odst. 1, který nyní zní: „*Likvidaci dědictví provede soud zpeněžením jednotlivých věcí, práv a jiných majetkových hodnot ze zůstavitelova majetku podle ustanovení o výkonu rozhodnutí, ve veřejné dražbě podle zvláštního právního předpisu^{34a)} nebo v dražbě provedené soudním exekutorem podle zvláštního právního předpisu^{34c)} anebo prodejem mimo dražbu. Likvidaci dědictví lze mimo dražbu provést také prodejem všeho nebo zbývajícího zůstavitelova majetku jedinou smlouvou.*“ Co tedy zákon umožnil? „*Byl přidán výkon rozhodnutí prodejem podniku, prodej ve veřejné dražbě podle zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů, nebo v dražbě provedené soudním exekutorem. Nutno však podotknout, že k možnosti*

³⁸ Obdobně Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze), s. 418.

*použít i tyto způsoby zpeněžení zůstavitelova majetku dospěla již dříve odborná i komentářová literatura.*³⁹

Samozřejmostí je, že soudní komisař si všechny údaje zjištěné při předběžném šetření ověřuje a majetek či dluhy zůstavitele, aby byly řádně zahrnuty do tzv. aktiv a tzv. pasiv dědictví. Mezi aktiva dědictví patří majetek, který lze vyčíslit v peněžité hodnotě, kdežto pasiva (jinak označovány jako „jmění“) mají roli určité protiváhy – jsou to určité závazky, které jsou spjaty s aktivy.

Již zmíněné novely zákona č. 7/2009 provedly změny v Notářském řádu zavedením tzv. Centrální evidenci manželských smluv, která byla zavedena s účinností od 1.7.2009. Ust. § 75 odst. 2 Jednacího řádu pro okresní a krajské soudy nařizuje příslušnému soudnímu komisaři zahájit vždy šetření u těch zůstavitelů, kteří byli v době smrti v manželském svazku. Centrální evidence manželských smluv stejně jako Centrální evidence závětí vede Notářská komora České republiky v elektronické podobě. Uvedená novela zároveň říká, že pokud notář stvrdí manželskou smlouvu po 1.7.2009, je povinen tuto smlouvu zapsat do Centrální evidence manželských smluv. Pokud pořizovatel manželské smlouvy zemřel, notář jakožto soudní komisař může elektronicky kontaktovat Notářskou komoru České republiky, zda měl zůstavitel uzavřenou tzv. manželskou smlouvu ve smyslu ust. § 143a OZ a u jakého notáře byla sepsána.⁴⁰

3.2 Jednání o dědictví

Na úvod podkapitoly jednání o dědictví, bychom měli poukázat na neodkladná opatření, která se většinou vykonávají až po předběžném šetření. Ust. § 175e odst. 1 OSŘ udává: *„Vyžaduje-li to obecný zájem nebo důležitý zájem účastníků, učiní soud i bez návrhu neodkladná opatření, zejména zajistí*

³⁹ MATĚJKOVÁ, Adéla. Řízení o dědictví a činnost notáře po novele. [online]. [cit. 2013-03-06]. Dostupné z: <http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-38392620-rizeni-o-dedictvi-a-cinnost-notare-po-novele>.

⁴⁰ Obdobně MATĚJKOVÁ, Adéla. Řízení o dědictví a činnost notáře po novele. [online]. [cit. 2013-03-06]. Dostupné z: <http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-38392620-rizeni-o-dedictvi-a-cinnost-notare-po-novele>.

*dědictví, svěří věci osobní potřeby manželovi zůstavitele nebo jinému členu domácnosti, postará se o prodej věcí, které nelze uschovat bez nebezpečí škody nebo nepoměrných nákladů, a ustanoví správce dědictví nebo jeho části.“ Zároveň zajištění dědictví upravuje § 175e odst. 2 OSŘ: „Zajištění dědictví se provede zejména jeho uložením u soudního komisaře nebo u soudu nebo, nelze-li uloženi takto zajistit, uložením u schovatele, zapečetěním v zůstavitelově bytě nebo na jiném vhodném místě, zákazem výplaty u dlužníka zůstavitele nebo soupisem na místě samém.“ Zde je nutno říci, že až po novele OSŘ již zmíněný § 175e odst. 2 preferuje zajištění dědictví uložením u soudního komisaře. Pokud se vrátíme k *prodeji věcí, které nelze uschovat bez nebezpečí škody*, ten se řídí podle § 175e odst. 3 OSŘ, který udává: „Při prodeji movitých věcí postupuje soud přiměřeně podle ustanovení o výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí, ledaže by přikročil k jinému způsobu prodeje.“ Je-li tu nebezpečí z prodlení, tak podle § 175e odst. 4 OSŘ může kterýkoli soud vykonat neodkladná opatření a ustanovit správce dědictví.*

Během dědického řízení se projednává majetek mezi dědici, přičemž soudní komisař se snaží dosáhnout dohody mezi stranami. Jak již bylo výše uvedeno, novela OSŘ posiluje pozici notáře v dědickém řízení a zároveň ho také celkově urychluje. Notář jakož to soudní komisař posílil zejména díky souhrnné novele § 38 OSŘ, která udává, že notář dělá veškerá usnesení a úkony v dědickém řízení jménem soudu – má tedy Meritorní rozhodnutí. Soudní komisař již nemusí dávat soudu „k podpisu“ své usnesení, ale soud automaticky akceptuje usnesení soudního komisaře jako své vlastní, takže zde nebude zbytečné předávání dokumentů „z jedné budovy do druhé“.

„Tato změna především znamená, že soudní komisaři samostatně rozhodují ve věci samé, rozhodnutí doručují účastníkům, vyznačují jejich právní moc a činí i všechny navazující úkony po pravomocném ukončení řízení (jde především o realizační opatření dle § 175S odst. 2 a 3 OSŘ...“⁴¹

⁴¹ MIKEŠ, Jiří a Ladislav MUZIKÁŘ. *Dědické právo v teorii a praxi*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2011, 432 s. Praktik. ISBN 978-80-87212-79-0, s. 165.

Jediný výčet čtyř věcí, u kterých má rozhodovat jen soud je ustanoven v témže § 38 a to přímo ve 2. odstavci. Těmito výjimkami jsou:

- Poskytnutí právní pomoci v cizině.
- Ustanovení správce dědictví podle § 175f odst. 2 věty první části za středníkem: *„Správce dědictví soud ustanoví zejména z okruhu dědiců nebo z okruhu osob blízkých zůstaviteli; správcem dědictví může být ustanoven i notář, který v tomto řízení není soudním komisařem. Je-li předmětem dědění podnik nebo nemovitost, ustanoví soud správcem dědictví osobu, která má zkušenost s vedením podniku nebo se správou nemovitosti. Správcem dědictví lze ustanovit pouze toho, kdo s tím souhlasí. Má-li dědictví připadnout státu podle zvláštního právního předpisu,^{67e)} může soud ustanovit správcem dědictví též stát.“*
- Na zrušení usnesení o dědictví podle § 175w: *„Zjistí-li se dodatečně, že zůstavitel žije, nebo bylo-li zrušeno jeho prohlášení za mrtvého, zruší soud usnesení o dědictví...“*
- Na vydání potvrzení podle § 175z odst. 1.: *„Jestliže projednání dědictví nenáleží do pravomoci soudů České republiky, vydá o tom soud účastníkům na jejich žádost úřední potvrzení. Před vydáním úředního potvrzení soud zpravidla provede předběžné šetření.“*

Novela OSŘ v samotném průběhu dědického řízení nepřináší žádné zásadní změny, které by přímo ovlivňovaly práva účastníků tohoto řízení jakožto i samotných dědiců, kromě již zmíněného zpřesnění § 175p odst. 1 o přenechání dědictví věřitelům a rozšíření § 175u odst. 1 zabývající se likvidací dědictví.⁴²

⁴² Obdobně MATĚJKOVÁ, Adéla. Řízení o dědictví a činnost notáře po novele. [online]. [cit. 2013-03-06]. Dostupné z: <http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-38392620-řízení-o-dědictví-a-činnost-notare-po-novele>.

Dědění je možné ze zákona, ze závěti (které se budeme zabývat v samostatné kapitole) nebo z obou těchto důvodů, neboť může být možné, že zůstavitel uvede v závěti jen část svého majetku, takže ta část, která je v testamentu uvedena se řídí děděním ze závěti a zbylá část, která zde uvedena není, se řídí děděním ze zákona.

Ale díky NOZ účinném od 1. 1. 2014 je možné také dědění dědickou smlouvou. NOZ se dědickou smlouvou zabývá v § 1582 - § 1593. Dědická smlouva není na našem území České republiky nic nového – vracíme se tímto ke starému konceptu, který zde platil do roku 1950, kdy byl z OZ vyloučen. Tento dědický titul je nejsilnějším, co se týče právní síly. Zde má větší váhu zůstavitel a jeho vůle. Třebaže například u dědění ze závěti nebo ze zákona se snaží soudní komisař hlavně v první řadě docílit dohodnutím stran, zde tomu tak není a zůstavitel zde může navrhnout cokoliv dle své vůle a volnosti. Zároveň však je potřeba říci, že zůstavitel není, co se týče nakládání svého majetku nikterak omezen podle § 1588 odst. 1 NOZ.⁴³

Ust. § 1588 odst. 2 NOZ však udává, že: *„Pořídí-li však zůstavitel pro případ smrti nebo uzavře-li darovací smlouvu tak, že to s dědickou smlouvou není slučitelné, může se smluvní dědic dovolat neúčinnosti těchto právních jednání.“*

Co se však týká dědické smlouvy je to, že nelze jednostranně zrušit. Mnozí si mohou říkat, jaký je rozdíl mezi závětí a dědickou smlouvou, kromě větší vůle zůstavitele. Tím je zejména to, že aby na případnou dědickou smlouvu nebylo nahlíženo jako na závěť, musí být dědická smlouva sepsána jako veřejná listina. Zůstavitel, který zároveň dědickou smlouvu pořizuje, musí mít způsobilost slovně se zavázat a pořizovací způsobilost. Další zvláštnost u dědické smlouvy je ta, že podle § 1585 odst. 1 NOZ v ní nesmí být zahrnuta ¼ pozůstalosti (musí být volná). Pokud však zůstavitel chce i zbylou čtvrtinu i přesto přepsat na stejného dědice, musí ji přepsat formou závěti. Mezi další rozdíly patří například to, že dědická smlouva je dvoustranným právním

⁴³ Obdobně Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze), s. 393.

jednáním – to znamená, že je závazná pro obě dvě strany. To ovšem neznamená, že dědic nemůže přesto všechno odmítnout dědictví. Závěť tedy může zůstavitel i nadále měnit i doplňovat.⁴⁴

Ust. § 1592 odst. 1, 2 a § 1593 odst. 1, 2 upravuje zároveň také dědickou smlouvu, avšak uzavřenou mezi manželi. Ust. § 1592 odst. 1 říká: „Manželé mohou uzavřít dědickou smlouvu, podle níž jedna strana povolává druhou za dědice nebo za odkazovníka a druhá strana toto povolání přijímá, anebo se takto za dědice nebo za odkazovníky povolávají navzájem.“ Tuto smlouvu si zároveň podle § 1592 odst. 2 mohou mezi sebou uzavřít i snoubenci – smlouva je však v tomto případě účinná podle již zmíněného paragrafu až od vzniku manželství. Zajímavé je, že podle § 1593 odst. 1 se práva a povinnosti v dědické smlouvě po zrušení manželství neruší s ní, pokud však něco jiného neudává samotná dědická smlouva. Pokud však je manželství prohlášeno za neplatné, tyto práva a povinnosti obsažené v dědické smlouvě se ruší podle § 1593 odst. 2.

Můj názor je takový, že dědická smlouva je nejvhodnější dědický titul a to ne jen z toho pohledu, že je právně silnější než dědění ze zákona nebo závěť, ale je nejvhodnější pro to, že se např. zůstavitel dohodne s dětmi o budoucím vypořádání, a tím pádem nebudou moci být žádné dlouhé průtahy dědického řízení kvůli nejrůznějším konfliktům mezi stranami, jak tomu v ČR bývá. Ze své vlastní zkušenosti vím, že soudní komisař radši (pokud zde figuruje např. dědění ze zákona), přeruší dědické řízení, aby se mezitím strany dohodli např. soudně a poté opět v dědickém řízení dle ust. § 109 odst. 2 OSŘ, což nastává v případě, kdy se v tomto řízení řeší zásadní otázka, která by měla význam pro rozhodnutí soudu. Dále může soudní komisař dědické řízení přerušit dle stejného ustanovení, pokud se účastník nemůže „řízení účastnit pro překážku trvalejší povahy nebo proto, že je neznámého pobytu“ nebo „zákonný zástupce účastníka zemřel nebo ztratil způsobilost jednat před soudem“. Takto však lidé mohou dědit i několik let.

⁴⁴ Obdobně Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze), s. 393

Zůstavitel má také jiné možnosti, jak předejít některým průtahům a konfliktům dědického řízení a to zejména, pokud se jedná o darovací smlouvu. Ust. § 628 odst. 1 OZ říká: „*Darovací smlouvou dárce něco bezplatně přenechává nebo slibuje obdarovanému, a ten dar nebo slib přijímá.*“ Zároveň § 628 odst. 2 OZ říká: „*Darovací smlouva musí být písemná, je-li předmětem daru nemovitost a u movité věci, nedojde-li k odevzdání a převzetí věci při darování.*“ Neplatná darovací smlouva je § 628 odst. 3 OZ ta, *podle níž má být plněno až po dárcově smrti.* Dle ust. § 484 OZ, pokud dědění probíhá ze zákona, se dědicovi do svého podílu započítá i dar, který od zůstavitele dostal za jeho života bezplatně. Tímto jsou tedy zvýhodněni ti dědicové, kteří za života zůstavitele dar nedostali.

Může se také stát, že dar bude mít určité vady, které budou obdarovanému překážkou. V tomto případě může obdarovaný dar vrátit zpět dárce, jelikož ten měl jako povinnost upozornit na vady daru dle § 629 OZ. Při jiné okolnosti, pokud se obdarovaný chová hrubě a porušuje dobré mravy, může se dárce dle § 630 OZ domáhat vrácení daru.

Mezi ustanovení NOZ patří i § 1484 odst. 1, hovořící o zřeknutí se dědického práva. Doposud toto možné nebylo. Dědic mohl pozůstalost po smrti zůstavitele přijmout nebo odmítnout. Nový zákon mu však umožňuje za života zůstavitele se tohoto dědictví zřeknout. Pokud např.: Otec dá za svého života jednomu ze dvou synů nové auto a druhý nedostane nic, může se s obdarovaným synem dohodnout, aby se v případě jeho smrti zřeknul dědického práva ve prospěch neobdarovaného bratra. Dle mého názoru je zde přítomna určitá morální rovnoprávnost a nemůže být tímto nikdo z dědiců „zvýhodněn“.

Samozřejmostí je, že pokud připadne dědici pozůstalost po zůstaviteli, nemá povinnost ji přijmout. Ust. § 463 odst. 1 OZ říká, že dědic „...*může dědictví odmítnout. Odmítnutí se musí stát ústním prohlášením u soudu nebo písemným prohlášením jemu zasláným.*“

Ust. § 464 OZ zároveň říká, že dědic je omezen učinit odmítnutí do 1 měsíce ode dne, kdy byl soudem (tedy soudním komisařem) vyrozuměn o jeho právu dědictví odmítnout. Soudní komisař může tuto lhůtu z důležitých důvodů prodloužit. Samozřejmostí je, že dědic nemůže odmítnout dědictví jen z části, ale musí ho odmítnout jako celek podle § 466 OZ. Dále § 467 říká, že pokud dědic vydá prohlášení, že dědictví odmítá – toto již nemůže odvolat. Stejný paragraf také říká: „*Totéž platí pokud, prohlásí-li dědic, že dědictví neodmítá.*“

Díky § 1490 odst. 1 NOZ se může dědic vzdát svého dědictví ve prospěch jiného dědice nebo dokonce ve prospěch více dědiců. Zároveň však tento paragraf říká, že „*...učiní-li tak nepominutelný dědic, vzdává se tím také práva na povinný díl s účinností i pro své potomky.*“

Do NOZ zařazujeme odkaz, který ovšem opět jako dědická smlouva není nic nového. Přesto se k němu díky NOZ vracíme. Figuruje zde tzv. odkazovník, který má právo na odkaz. Př.: Zůstavitel má kamaráda, kterého má moc rád a kterému se líbí jeho notebook. Zůstavitel mu může po své smrti tento notebook přenechat jakožto odkazovníku. Odkaz má výhody i nevýhody. Stejně jako dědická smlouva má odkaz výhodu neprotahování dědického řízení. A dalším je přijetí odkazu, aniž by odkazovník musel za zůstavitele platit dluhy. Rozdíl mezi dědickým podílem a odkazem je zejména v tom, že s odkazem nejsou spojena žádná pasiva dědictví. Toto však je zároveň i nevýhodou pro věřitele. NOZ proto říká, že ¼ dědického podílu každého z dědiců musí být právě tímto odkazem nezatížená. Dědic se však může svého dědictví vzdát ve prospěch jiných dědiců podle § 1490 odst. 1 NOZ.

Mezi nové úpravy NOZ patří také tzv. obecné nástupnictví a svěřenecké nástupnictví, které se řadí mezi tzv. dědické substituce. Pokud by zůstavitel ve své závěti zapsal, že chce pro určitého dědice auto, může se stát, že sám dědic dědického práva nedožije, nebo své dědictví odmítne a proto zde je obecné nástupnictví, kde se určí náhradní dědic. Zůstavitel tímto povolá několik náhradních dědiců – z nichž dědí ten, který je nejbliže právě onoho dědice s nenabytým dědickým právem. U svěřeneckého nástupnictví se tomu má tak,

že zůstavitel přikáže svému dědici, aby po své smrti ono dědictví nechal převést na tzv. svěřenského zástupce.

Trochu menší úpravy se dočkali nepominutelní dědicové - tedy děti zůstavitele. NOZ nastavuje zůstaviteli větší míru svobody v tom rozsahu, že omezuje nepominutelnému dědici míru práv na jeho dědický podíl ze zákona daný. § 1643 odst. 1 NOZ zároveň říká, že nepominutelnými dědici jsou děti zůstavitele. Pokud však nedědí, nepominutelnými dědici jsou dále jejich potomci. Pokud se vrátíme k zákonnému podílu nepominutelných dědiců, rozlišujeme nezletilého a zletilého potomka. Nezletilému potomkovi v tomto případě náleží $\frac{3}{4}$ zákonného podílu a zletilému $\frac{1}{4}$ zákonného podílu.

Nové změny se doznalo vydědění. Doposud podle § 469a odst. 3 musel uvést zůstavitel v listině o vydědění svého potomka alespoň jeden ze čtyř uvedených důvodů:

- potomek v rozporu s dobrými mravy neposkytl zůstaviteli potřebnou pomoc v nemoci, ve stáří nebo v jiných závažných případech,
- potomek o zůstavitele trvale neprojevuje opravdový zájem, který by jako potomek projevovat měl,
- potomek byl odsouzen pro úmyslný trestný čin k trestu odnětí svobody v trvání nejméně jednoho roku,
- potomek trvale vede nezřízený život.

Potomek se samozřejmě může bránit soudním řízením, avšak musí prokázat, že důvod uvedený zůstavitelem v listině o vydědění není pravdivý a že tedy nemá zákonný důvod svého potomka vydědit. § 1648 NOZ udává, že již v listině o vydědění není nutné vypisovat výše uvedené důvody.

Jak jsme zde již uváděli, soudní komisař při předběžném šetření zjišťuje a ověřuje si možný zůstavitelům majetek včetně dluhů, závětí, dědiců, listiny o vydědění, listinu o ustanovení správce dědictví aj. Musí celkově zhodnotit

zůstavitelův majetek, který je předmětem dědění a vytvořit seznam aktiv a pasiv podle § 175m OSŘ.

Může se však stát, že soudní komisař zjistí, že zůstavitel nezanechal majetek žádný – v tomto případě se postupuje podle § 175h odst. 1 OSŘ, který říká, že pokud se tak stane, soud dědické řízení zastaví, jelikož logicky není co dědit. Stát se může ale také i to, že zůstavitel bude mít určitý nepatrný majetek. Zde se soudní komisař řídí § 175h odst. 2 OSŘ, který uvádí, že tento nepatrný majetek může soud vydat tomu, kdo vypravil zůstaviteli pohřeb a řízení zastaví. Proti těmto dvěma odstavcům se nelze odvolat dle §175h odst. 3 OSŘ.

Poté, co soudní komisař nashromáždí potřebný materiál a podklady, pozve dědice k projednání dědictví, ale také dle okolností možné znalce či svědky dle § 115 odst. 1 OSŘ. Ust. § 115 odst. 2 OSŘ zároveň říká: *„Předvolání musí být účastníkům doručeno tak, aby měli dostatek času k přípravě, zpravidla nejméně 10 dnů přede dnem, kdy se jednání má konat, pokud nepředcházelo přípravné jednání.“*

„Vzhledem k tomu, že pověřený notář má stejné postavení jako soud (§ 38 odst. 3 OSŘ), platí o jednání před soudním komisařem totéž, co platí pro jednání před soudem (např. § 114a OSŘ o přípravě jednání, § 115 a násl. OSŘ o průběhu jednání, § 40 OSŘ o záznamu jednání a o protokolech). Jednání před notářem jako soudním komisařem je však na rozdíl od soudního jednání vždy neveřejné (§ 116 odst. 1 OSŘ).“⁴⁵

Pokud se účastník nedostaví na jednání, které stanovil soudní komisař, postupuje se v takovém případě dle § 101 odst. 3 OSŘ, který říká: *„Nedostavili se řádně předvolaný účastník k jednání a včas nepožádal z důležitého důvodu o odročení, může soud věc projednat a rozhodnout v nepřítomnosti takového účastníka; vychází přitom z obsahu spisu a z provedených důkazů.“*

Samozřejmostí je, že stejně jak tomu bylo u předběžného šetření, tak i u tohoto jednání se sepisuje tzv. Protokol o jednání ve věci *Dědictví po*

⁴⁵ MIKEŠ, Jiří a Ladislav MUZIKÁŘ. *Dědické právo v teorii a praxi*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2011, 432 s. Praktik. ISBN 978-80-87212-79-0, s. 179.

zemřelém. Následně jsou v tomto protokolu vypsáni kromě stanoveného notáře a jeho zapisovatele i ostatní účastníci řízení nebo jejich opatrovníci pokud jsou nezletilí, kteří se tomuto jednání dostavili.

Celkově tento protokol o jednání zahrnuje několik bodů:⁴⁶

- I. bod** – zde se provádí shrnutí provedeného šetření soudním komisařem pro všechny účastníky tohoto jednání - zde se tedy zrekapituluje, zda zůstavitel zanechal či nezanechal závěť, popřípadě také darovací smlouvu, odkaz atd...

Pokud tomu tak nebylo nebo jen z části a pořad část dědictví zůstala volná, píše se zde, že jsou k dědictví povoláni jako dědici ze zákona I.,II.,III.,IV. a s účinností i NOZ V. nebo VI. dědická skupina, kteří zároveň dědictví neodmítli.

Někteří dědicové se samozřejmě mohou domáhat například došetření, co se týče zůstavitelova majetku (zda měl například stavební spoření atd...). Na to může soudní komisař konstatovat, že již nebude provádět žádné šetření, jelikož dosavadní šetření jsou postačující.

Dále musí soudní komisař, pokud zůstavitel/ka byl/a ženat nebo vdána, seznámit přítomné se soupisem výlučného majetku zůstavitele a soupisem společného jmění manželů (dále jen SJM).

- II. bod** – zde se přikročuje k závěrečnému projednání dědictví – nespornému majetku.

Následně pod bodem A, který představuje aktiva je vypsán veškerý majetek v SJM, mezi které se například může počítat i podnik zůstavitele, osobní hotovost, různé pohledávky, práva a povinnosti ze smlouvy o běžném účtu/sporožirovém účtu atd... Soudní komisař zde zároveň postupuje dle § 1751 OSŘ. V konečném výsledku se vyčíslí majetek v SJM s celkovou jeho

⁴⁶ KŘEMENOVÁ, Olga. SOUDNÍ KOMISAŘ. *Protokol o jednání: Spisová značka 32 D 984/2007 - Nd 112/2007*. Praha 5, 2010.

hodnotou a zároveň se vyhradí z ní jedna polovina, jelikož na ní má právo pozůstalý manžel či manželka, protože zákon dle § 143 a násl. OZ vychází „...ze zásady, že manželé jsou si i v majetkových vztazích rovni a že se rovnocenným dílem podílejí na nabývání a udržování společných věcí.“⁴⁷

Bod B zároveň ve vztahu k bodu A určuje pasiva neboli závazky. Pokud v bodě A byl určen a cenově vyjádřen podnik zůstavitele, tak zde v bodě B se v souvislosti s ním byl vyčíslen znalecký posudek pro toho, který odhad vypracovával. Tyto závazky stejně jako u bodu A jsou vyčísleny v celkové částce.

- III. bod** – zde se sepisuje, zda účastníci nebo jejich zástupci shodně uvedli, že obvyklá cena majetku uvedeného pod bodem II., který patří do společného jmění manželů činí již vyčíslenou částku uvedenou u aktiv předešlého bodu.
- IV. bod** – tento bod zahrnuje, zda byl nebo nebyl navrhnut návrh na vypořádání SJM. Zejména se zde určuje, co vše je zahrnuto do již řečené jedné poloviny pozůstalého manžela nebo manželky. Pokud však manželka v rámci SJM zdědí polovinu podniku zůstavitele, zdědí tím i ½ závazku spojené s tímto podnikáním. Tím se tedy určí která polovina SJM je volná k dalšímu dědění.
- V. bod** – podává soupis aktiv a pasiv celkového děděného majetku, dle výsledků šetření a shodných tvrzení účastníků.

Mezi aktiva označené opět jako A tedy spadá:

- Majetek z vypořádaného SJM – tedy ½.
- Výlučný majetek zůstavitele – jeho osobní věci, movitý majetek, mezi který se řadí např. nábytek, nejružnější elektronika aj.

Ve výsledku aktiv se majetek sečte a vytvoří se celková částka.

⁴⁷ ŠÍMA, Alexander a Milan SUK. *Základy práva pro střední a vyšší odborné školy*. 11., dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, xviii, 398 s. ISBN 978-807-4001-246, s. 63.

Mezi pasiva označená pod bodem B spadá:

- Náklady pohřbu.
- ½ závazků vzniklých z podnikání zůstavitele v rámci jeho podniku (pokud nějaký měl).
- Jiné dluhy u věřitelů.

V případě pasiv se stejně jako u aktiv sečtou dluhy a vytvoří výslednou částku. Zároveň se srovnáním aktiv a pasiv se vytvoří tzv. čistá cena dědictví, která zahrnuje výslednici aktiv a pasiv dohromady – tedy kolik zahrnuje „čisté“ dědictví.

Po určení čisté ceny dědictví, musí být v protokolu uvedena tato či obsahově obdobná formulace: *„Účastníci (zástupci účastníků) k výslovnému dotazu prohlásili, že uvedli všechny údaje o majetku a dlužích zůstavitele, které jim jsou známy, že nic o majetku a dlužích zůstavitele nezamlčel a že souhlasí s oceněním majetku zůstavitele, uvedeném v soupisu aktiv dědictví.“*⁴⁸

VI. bod – tento bod pojednává o dohodě, kterou účastníci (zástupci účastníků) uzavřeli. Pokud zde je předmětem dědictví např. nemovitost, dědicové se mohou navzájem například vyplatit, aby tato nemovitost nepřipadla do jejich spoluvlastnictví. Většinou se vychází ze znaleckého posudku nemovitosti a míra vyplacených peněz odpovídá poměrovému podílu dědice na nemovitosti, avšak strany se mohou domluvit dle svého uvážení. Další příklad může být ten, kdy se dědicové dohodnou, že jeden si vezme zůstavitelovo auto a druhý byt. Důležité zde je, aby strany dospěli k dohodě. Pokud však dědicové dle § 175q odst. 1 písm. d OSŘ dohodu o vypořádání majetku neuzavřeli, soudní komisař potvrdí nabytí majetek dědicům dle jejich zákonných podílů.

⁴⁸ KŘEMENOVÁ, Olga. SOUDNÍ KOMISAŘ. *Protokol o jednání: Spisová značka 32 D 984/2007 - Nd 112/2007*. Praha 5, 2010.

VII. bod – zde se předkládají návrhy na vydání usnesení o dědictví a jiná závěrečná vyjádření účastníků (zástupců účastníků). V této části dokumentu zejména mohou jednotliví dědicové říci, že jiný dědic například nepokládá za dostatečně zjištěné, zda zůstavitel nezanechal pojištění a že nesouhlasí se závěrem notáře, že nebude provádět ohledně pojištění žádné další šetření. Zároveň zde může notář konstatovat, že zašle kopii protokolu právnímu zástupci onoho dědice a vyzve ho k upřesnění námitek ve lhůtě 14 dnů, aby mohlo být přesně zjištěno, jaká další šetření, důkazy navrhuje.

Konec tohoto dokumentu obsahuje stanovenou hodinu, kdy bylo jednání skončeno a schváleno.

Může se také stát, že dědictví je předlužené – tedy když pasiva jsou mnohem vyšší než aktiva. Ke zjišťování dluhů může například dopomoci soudní komisař na návrh dědiců usnesením dle postupu §175n OSŘ, ve kterém vyzývá věřitele, aby oznámili své pohledávky ve stanovené lhůtě. Takovým důsledkem předlužení majetku může být i špatné zjištění obvyklé ceny majetku.⁴⁹

Ust. § 175o odst. 1 OSŘ rozhodne soud o předluženosti dědictví v usnesení, ve kterém určí obvyklou cenu majetku, výši dluhů a čistou hodnotu dědictví, popřípadě výši jeho předlužení v době smrti zůstavitele. Až poté je dle tohoto ustanovení určeno, zda je dědictví předluženo. Zároveň je dán podklad pro postup, který lze při předlužení dědictví. V jednom případě je tomu dle ust. § 175p odst. 1 OSŘ, který říká: *„Dědici a věřitelé se mohou dohodnout o tom, že předlužené dědictví bude přenecháno věřitelům k úhradě dluhů. Soud dohodu schválí, jestliže neodporuje zákonu nebo dobrým mravům; neschválí-li dohodu, pokračuje v řízení po právní moci rozhodnutí.“* V dalším

⁴⁹ Obdobně MIKEŠ, Jiří a Ladislav MUZIKÁŘ. *Dědické právo v teorii a praxi*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2011, 432 s. Praktik. ISBN 978-80-87212-79-0, s. 293.

případě připadá v úvahu postup dle § 175t a násl. OSŘ o likvidaci majetku, o kterém jsme se zde již jednou zmínili.⁵⁰

3.3 Usnesení

Po již jednou řečené souhrnné novelizaci § 38 OSŘ zákonem č. 7/2009 Sb. účinné od 1.7.2009 vydává usnesení jménem soudu pověřený soudní komisař. Jelikož jeho usnesení je i usnesením soudu, soudní komisař dle § 175q odst. 1 OSŘ: „*a) potvrdí nabytí dědictví jedinému dědici, nebo b) potvrdí, že dědictví, které nenabyl žádný dědic, připadlo státu, nebo c) schválí dohodu o vypořádání dědictví nebo dohodu o přenechání předluženého dědictví k úhradě dluhů, nebo d) potvrdí nabytí dědictví podle dědických podílů, nedojde-li mezi dědici k dohodě.*“

Pokud dědické řízení není příliš komplikované z procesního hlediska, lze usnesení obdržet i při jednání o dědictví. Pokud tomu tak je, soudní komisař dle § 168 odst. 1 OSŘ vyhláší usnesení přítomným účastníkům dědického řízení. Již zmíněný protokol o jednání se tímto doplní větou: „*Nato soudní komisař vyhlásil následující usnesení*“.⁵¹

Dále je zde určena ve smyslu ust. § 175l odst. 1 OSŘ obvyklá cena majetku v SJM spolu s výší dluhu s tím spojeném a aktiva, která případnou do dědictví SJM. Ve smyslu § 175o odst. 1 OSŘ se dále určuje obvyklá cena majetku zůstavitele, výše dluhů dědictví a čistá hodnota dědictví. Poté soudní komisař podá odůvodnění k výše uvedenému usnesení. Zde se následně stanoví, co „*soud podle výsledků provedeného šetření a z výpovědí účastníků ve smyslu ustanovení § 175m OSŘ zjistil, že do dědictví patří.*“. Dále zde je vypsán případný majetek z vypořádaného SJM, výlučný majetek zůstavitele a pasiva. Dalším bodem jsou přítomní účastníci jednání poučeni soudní komisařem o jejich možnosti proti shora uvedenému usnesení podat odvolání. Následně se v tomto protokolu popíše, zda se někdo z přítomných tohoto práva

⁵⁰ Obdobně MIKEŠ, Jiří a Ladislav MUZIKÁŘ. *Dědické právo v teorii a praxi*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2011, 432 s. Praktik. ISBN 978-80-87212-79-0, s. 294.

⁵¹ KŘEMENOVÁ, Olga. SOUDNÍ KOMISAŘ. *Protokol o jednání: Spisová značka 32 D 984/2007-419 - Nd 112/2007*. Praha 5, 2011.

na odvolání vzdal dle § 207 odst. 1 OSŘ. Mezi poslední věci obsaženém v tomto protokolu přítomní stvrzují podpisem, zda převzali vyhotovení usnesení.⁵²

Podle § 168 odst. 2 OSŘ je soudní komisař povinen postarat se o doručení usnesení účastníkům „...*je-li proti němu odvolání nebo dovolání nebo jestliže to je třeba pro vedení řízení anebo jde-li o usnesení, kterým se účastníkům ukládá nějaká povinnost.*“ Náklady s tímto spojené hradí dědici, pokud jejich děděný majetek není předlužený, v opačném případě náklady platí stát. V doručování usnesení soudní komisař, stejně jako soud, postupuje dle OSŘ.⁵³

Na záhlaví Usnesení, které účastníci obdrží i mimo protokol o jednání (výše uvedený) stojí toto: „Obvodní (nebo také okresní či městský) soud pro (nebo v) MĚSTO rozhodl pověřeným soudním komisařem JMÉNO KOMISAŘE sídlem kanceláře ADRESA v dědické věci po JMÉNO ZŮSTAVITELE...“ Dále jsou zde vyjmenováni ti, za jejichž účasti soud rozhodl v dědickém řízení a hlavně jak – tento obsah se výše shoduje s výše uvedeným protokolem o jednání.

Již zmíněné odvolání patří mezi řádné opravné prostředky. Ust. § 201 OSŘ říká, že odvoláním účastník může napadnout usnesení soudního komisaře (jakožto soudu) v rámci dědického řízení. Zde soudní komisař provádí úkony soudu prvního stupně. Pokud nebylo odvolání podáno včas, tak soudní komisař dle § 208 odst. 1 OSŘ odvolání usnesením odmítne. Zároveň se dle § 209 OSŘ postará o odstranění případných vad ve včas podaném odvolání, a pokud nejde o případy uvedené v § 208 nebo v § 209, doručí soudní komisař odvolání také ostatním účastníkům řízení dle § 210 odst. 1 OSŘ. Ust. § 210 odst. 2 OSŘ říká, že pokud je třeba, soudní komisař vyšetří, zda jsou „...*splněny podmínky řízení, opatří zprávy a listiny, jichž se odvolatel nebo jiní účastníci dovolávají,*

⁵² KŘEMENOVÁ, Olga. SOUDNÍ KOMISAŘ. *Protokol o jednání: Spisová značka 32 D 984/2007-419 - Nd 112/2007.* Praha 5, 2011.

⁵³ Obdobně MATĚJKOVÁ, Adéla. Řízení o dědictví a činnost notáře po novele. [online]. [cit. 2013-03-06]. Dostupné z: <http://pravniradce.ihned.cz/c1-38392620-řízení-o-dědictví-a-činnost-notare-po-novele>.

a provede i jiná podobná šetření.“ Soudní komisař zároveň dle §210a vyzve usnesením odvolatele, aby zaplatil soudní poplatek. O opravném prostředku proti meritornímu rozhodnutí vydaném soudním komisařem bude rozhodovat předseda senátu (samosoudce) soudu prvního stupně dle § 374 odst. 3 OSŘ. Jeho rozhodnutí je zároveň dle § 374 odst. 3 věty druhé rozhodnutím soudu prvního stupně, u kterého se lze rovněž odvolat. „*Totéž platí o odvolání proti rozhodnutí vyššího soudního úředníka, o kterém rovněž může rozhodnout předseda senátu, jestliže mu plně vyhoví (§ 9 odst. 1 zákon č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících).*“⁵⁴

Za tzv. mimořádný opravný prostředek se považuje žaloba na obnovu řízení, kterou dle § 228 odst. 1 OSŘ může účastník dědického řízení napadnout pravomocné usnesení ve věci samé a to dle bodu a tohoto ustanovení jen za předpokladu, že existují skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy, které bez své viny nemohl užít v původním řízení před soudem prvního stupně či u odvolacího soudu nebo pokud lze provést důkazy, které nemohly být provedeny před soudem prvního stupně či odvolacího soudu v původním řízení podle bodu a výše uvedeného ustanovení. Žaloba musí být podána ve lhůtě tří měsíců od té doby, kdy ten kdo obnovu navrhuje, se dozvěděl o důvodu obnovy, nebo od té doby, kdy jej mohl uplatnit dle § 233 odst. 1 OSŘ. Nejdéle ovšem do tří let od právní moci napadeného rozhodnutí dle § 233 odst. 2 OSŘ a jen tehdy pokud „*trestní rozsudek nebo rozhodnutí o přestupku nebo jiném správním deliktu, na jejichž podkladě bylo v občanském soudním řízení přiznáno právo, byly později podle příslušných právních předpisů zrušeny.*“ Zmeškání lhůty k žalobě je dle § 235 odst. 1 OSŘ nepřipustné. O této žalobě rozhodne dle § 235a odst. 1 OSŘ soud, který předtím v prvním stupni o věci rozhodoval.

Zde však soudní komisař pro soud nepřipravuje ani návrh usnesení, jelikož se zde jedná o mimořádný opravný prostředek. Pokud soudní komisař obdržel žalobu na obnovu řízení, soudní komisař toto postoupí dědickému

⁵⁴ MIKEŠ, Jiří a Ladislav MUZIKÁŘ. *Dědické právo v teorii a praxi*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2011, 432 s. Praktik. ISBN 978-808-7212-790, s. 379.

soudu a dle § 94 odst. 5 vyhlášky č. 37/1992 Sb. o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy a § 262 odst. 3 vnitřního kancelářského řádu pro okresní, krajské a vrchní soudy nejpozději další pracovní den. Následně soud žalobu zamítne nebo povolí obnovení řízení usnesením dle § 235e odst. 1 OSŘ. Pokud řízení bude obnoveno, bude se jednat o nové dědické řízení v prvním stupni a soud opět dle § 38 odst. 1 OSŘ pověří příslušného notáře, aby zde prováděl úkony.⁵⁵

Dalším mimořádným opravným prostředkem je žaloba pro zmatečnost, kterou může účastník řízení napadnout pravomocné usnesení soudu prvního stupně či odvolacího soudu dle § 229 odst. 2 OSŘ, jestliže: „*a) v téže věci bylo již dříve zahájeno řízení, b) v téže věci bylo dříve pravomocně rozhodnuto, c) odvolacím soudem byl pravomocně zamítnut návrh na nařízení výkonu těchto rozhodnutí nebo pravomocně zastaven výkon rozhodnutí z důvodu, že povinnosti rozsudkem, usnesením nebo platebním rozkazem uložené nelze vykonat (§ 261a).*“ Zároveň účastník řízení může napadnout pravomocné usnesení odvolacího soudu, jestliže „*mu byla v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem.*“ dle § 229 odst. 3 OSŘ nebo může napadnout toto usnesení za předkladu, že „*bylo odmítnuto odvolání nebo kterým bylo zastaveno odvolací řízení*“ dle § 229 odst. 4 OSŘ. O žalobě rozhodne soud prvního stupně stejně, jako tomu bylo u žaloby na obnovu řízení dle § 235a odst. 1 – ovšem tam, kde bylo napadnuto usnesení odvolacího soudu se tímto zabývá opět soud odvolací. Soud opět bez soudního komisaře rozhodne, zda rozhodnutí zruší nebo žalobu zamítne dle § 235e odst. 2 OSŘ a pokud žalobě vyhová a rozhodne ve prospěch účastníka řízení, začne nové dědické řízení v prvním stupni.

Posledním mimořádným opravným prostředkem je dovolání, které je namířeno účastníkem dědického řízení proti pravomocnému rozhodnutí odvolacího soudu dle § 236 odst. 1 OSŘ. Pokud účastník řízení u odvolacího soudu neuspěl a soud tedy potvrdil usnesení soudní komisaře (tedy soudu prvního stupně), je možné podat dovolání pouze z důvodu, že „*rozhodnutí*

⁵⁵ MIKEŠ, Jiří a Ladislav MUZIKÁŘ. *Dědické právo v teorii a praxi*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2011, 432 s. Praktik. ISBN 978-808-7212-790, s. 383.

odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci“, jak tomu je v § 241a odst. 1 OSŘ a to do dvou měsíců od doručení usnesení soudu odvolacího dle § 240 odst. 1 OSŘ. Tuto lhůtu nelze prominout, jak je tomu v § 240 odst. 2 OSŘ. Dovolací soud dále dle § 242 odst. 1 OSŘ přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu, avšak podle § 243 OSŘ může ještě před svým rozhodnutím a to i bez návrhu odložit *„vykonatelnost napadeného rozhodnutí, kdyby neprodleným výkonem rozhodnutí nebo exekucí hrozila dovolateli závažná újma, nebo právní moc napadeného rozhodnutí, je-li dovolatel závažně ohrožen ve svých právech a nedotkne-li se odklad právních vztahů jiné osoby než účastníka řízení.“* Dovolatel zároveň dle § 241 odst. 1 OSŘ v tomto musí být zastoupen buďto advokátem nebo notářem, avšak jen v rozsahu jeho oprávnění, které je upraveno zákonem č. 358/1992 Sb., notářského řádu. Pokud má však dovolatel jakožto fyzická osoba právnické vzdělání nebo pokud je jakožto právnická osoba (např. obec), za kterou jedná určitá osoba téhož vzdělání, dle § 241 odst. 2 OSŘ povinné zastoupení neplatí. Zde rozhoduje Nejvyšší soud České republiky bez jednání dle § 243a odst. 1 OSŘ, ovšem dle stejného ustanovení nařídí projednání, považuje-li to za potřebné. Soud přezkoumá, zda řízení nebylo postiženo vadou, neboť by v tomto případě mohlo nastat nesprávné rozhodnutí a zejména přezkoumá napadené rozhodnutí. Dle ust. § 243b OSŘ platí pro dovolací řízení *„přiměřeně ustanovení o řízení před soudem prvního stupně...“*.

4 TESTAMENT

V předešlé kapitole o dědickém řízení jsme rozebírali v první řadě dědění ze zákona nebo pomocí dědické smlouvy, kterou upravuje, resp. do našeho právního řádu opět přináší (v případě dědické smlouvy) NOZ zákonem č. 89/2012 Sb. Dnešní právní úprava závěti je obsažena v zákonu č. 40/1964 Sb. OZ. Několika změn se dočkal i testament (díky NOZ) - neboli závěť, která *„je formální, jednostranný, kdykoli odvolatelný projev vůle o tom, komu má v případě pořízovatelovy smrti zanechaný majetek připadnout.“*⁵⁶

Závěť má obecně přednost před děděním ze zákona, přičemž se může ale stát, že dle § 461 odst. 1 OZ se může dědit z obou dvou důvodů. Pokud tedy zůstavitel pořídí poslední vůli třeba jen na ½ polovinu svého majetku, druhá polovina testamentem nezatížená se dědí dle zákona podle § 462 odst. 2 druhé věty OZ. Myslím si, že zůstavitel může tímto značně předejít sporům, pokud ve své poslední vůli ustanoví budoucí rozdělení svého majetku.

Závětí máme několik druhů, přičemž § 476 odst. 1 OZ říká, že zůstavitel může závěť pořídít vlastní rukou (tzv. holografická závěť), ve formě notářského zápisu nebo za účasti svědků (podepsaná však vlastní rukou – tzv. alografická závěť), přičemž v každé z těchto závětí musí být uveden den, měsíc a rok kdy byla podepsána dle § 476 odst. 2 OZ. NOZ však říká, že přesné doložení času není podstatná náležitost, jak říká ust. § 1564-1566 NOZ. Již řečená holografická musí být celá sepsána a podepsána vlastní rukou zůstavitele, jak říká § 476a OZ, jinak pozbývá platnosti. Pokud však zůstavitel celou závěť jen podepíše – tedy sepiše ji za něj někdo jiný, musí před dvěma svědky prohlásit, že toto je jeho poslední vůle, přičemž svědci se do této závěti taktéž podepíší, jak říká § 476b OZ. Nastávají však také situace, kdy se zůstavitel nemůže ani podepsat. Tuto situaci upravuje ust. § 476c OZ, podle kterého zůstavitel projeví svou vůli před třemi současně přítomnými svědky. Závěť zde musí být

⁵⁶ RADVANOVÁ, Senta. *Občanské právo hmotné*. 5., jubilejní aktualiz. vyd. Editor Jiří Švestka, Jan Dvořák. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, 306 s. ISBN 978-807-3574-666, s. 271.

přečtena a svědky podepsána. Zároveň musí zůstavitel říci, že je toto jeho poslední vůle. Listina musí obsahovat, zda zůstavitel nemůže číst nebo psát a jak zůstavitel potvrdil, že se jedná o jeho poslední pořízení. Na to musí svědci závěť podepsat.

Pokud je pořizovatelem závěti ten, kdo dovršil 15ti let a je mladší 18 let, může dle § 476d OZ odst. 2 pořídit svou poslední vůli jen formou notářského zápisu. Stejně tak NOZ přichází s tím, že formu veřejného zápisu může užít osoba, která byla omezena na své svéprávnosti dle § 1528 odst. 1. K této formy závěti mohou též přihlídnout například osoby neslyšící nebo hluchoněmé před třemi svědky, kteří mají potřebné komunikační schopnosti se zůstavitelem dle § 476d odst. 4 OZ. Ust. § 476 odst. 2 upravuje testament pro pořízení nevidomého zůstavitele, kde závěť musí být přečtena za přítomnosti opět třech svědků a musí obsahovat, zda pořizovatel nemůže číst nebo psát, kdo listinu sepsal či přečetl a jakým způsobem zůstavitel potvrdil, že listina obsahuje jeho poslední vůli dle § 476d odst. 5 OZ. Dle stejného ustanovení musí být testament přetlumočen v komunikačním systému pořizovatele.

NOZ přichází s novou formou závěti – tzv. privilegovanou, kterou může zůstavitel pořídit, pokud se nachází v situaci, kdy tradiční formy závěti použít nemůže. Jedná se zde o tzv. úlevy při pořizování závěti. Pořizovatel závěti zde podle § 1542 odst. 1 NOZ může pořídit závěť ústně před třemi současně přítomnými svědky. K této formě by se přistupovalo, pokud by při pořizování tradiční formy, došlo k nenadálé a nepříznivé situaci. Ust. § 1543 NOZ dává pořizovateli možnost zřídit závěť u starosty obce, na jejímž území se nalézá – a to před dvěma svědky. Toto může vykonat dle stejného ustanovení i ten, kdo je může vykonávat pravomoci starosty. Rovněž však, pokud se nachází dle § 1544 odst. 1 NOZ „*na palubě námořního plavidla plujícího pod státní vlajkou České republiky nebo letadla zapsaného v leteckém rejstříku v České republice*“, může zaznamenat zůstavitelovu vůli velitel (plavidla nebo letadla) za přítomnosti dvou svědků, načež dle § 1544 odst. 2 velitel plavidla nebo letadla zaznamená poslední vůli pořizovatele do lodního nebo palubního deníku a co nejdříve předá zastupitelskému úřadu České

republiky. Pokud je pořizovatelem závěti voják, který se nachází v ozbrojeném konfliktu, může jeho poslední vůli zaznamenat velitel vojenské jednotky České republiky dle § 1545 odst. 1 NOZ. Může to být stejně tak jakákoliv hodnost od důstojníka výše, za přítomnosti dvou svědků. Dle odst. 2 stejného ustanovení velitel poté odevzdá poslední vůli veliteli nadřízeného velitelství, který ji předá Ministerstvu obrany České republiky.

Privilegované závěti nejsou opět jako dědická smlouva na našem území nic nového. „*Jejich úprava byla z našeho dědického práva vyloučena v r. 1950 občanským zákoníkem č. 141/1950 Sb. s odůvodněním, že se jedna preferuje dědění ze zákona...*“⁵⁷

„*Navržená úprava privilegovaných závětí se inspiroje jak předválečnou osnovou, tak zvláště občanskými zákoníky rakouským, polským, německým, švýcarským, francouzským, italským a nizozemským. Rovněž bere v úvahu, že i nové civilní kodifikace přijaté v postkomunistických zemích po r. 1990 stejný institut uchovávají obnovují. Poukázat lze na nové občanské zákoníky Albánie, Ruska, Litvy nebo Moldávie.*“⁵⁸

Zůstavitel díky NOZ má větší vůli, aby ve své vůli zadal podmínku pro svého dědice. Např. může svému synovi odkázat dům pod podmínkou, že vystuduje vysokou školu dle § 1551 odst. 1 NOZ. Ovšem pokud by se jednalo o doložku, která by spíše sloužila k určitému obtěžování dědice, nepřihlíží se k ní dle § 1551 odst. 2 jako k doložce, která „*zjevně odporuje veřejnému pořádku nebo je nesrozumitelná.*“ Zůstavitel také nemůže svému dědicovi nařídit, aby uzavřel nebo neuzavřel manželství, aby v něm setrval nebo ho zrušil, jak říká § 1552 NOZ. Ovšem stejné ust. dovoluje pořizovateli aby zřídil „*někomu právo na dobu, než uzavře manželství.*“

Zrušení závěti může nastat ve třech případech. První případ je jejím zničením. Dále je možné dle § 1576 NOZ zrušit závěť závětí jinou, avšak v rozsahu, v jakém si s novou závětí odporuje. Poslední možnost zrušení závěti je její odvolání, které je charakterizováno více způsoby. První způsob je mlčky – tedy zničením listiny dle § 1578 odst. 1 NOZ, na které je poslední vůle sepsána. Ust. § 1578 odst. 2 oproti tomu říká, že pokud pořizovatel závěti

⁵⁷ Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze), s. 384.

⁵⁸ Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze), s. 384.

porušil „*listinu jiným způsobem, nebo neobnovil-li závět', ač ví, že listina byla zničena nebo ztracena, závět' se tím ruší, plyne-li z okolností nepochybně zůstavitelův zrušovací úmysl.*“ Dále pokud je závět' zřízená formou veřejné listiny, má zůstavitel právo na její vydání, čímž je odvolána dle § 1579 odst. 1.

ZÁVĚR

Jelikož cílem mé bakalářské práce bylo poukázání na změny, které přinesl zákon č. 7/2009 Sb., který novelizoval občanský soudní řád, konstatuji, že notářova pozice jakožto soudního komisaře v dědickém řízení byla touto novelizací výrazně posílena. Již nemusí vydávat podklady pro usnesení soudu, ale jeho úkony jsou zároveň i úkony soudu dle § 38 odst. 3, občanského soudního řádu, díky čemuž zde nedochází ke zbytečným průtahům dědického řízení a má pravomoc vydat tzv. meritorní rozhodnutí. Zároveň však vykonává veškeré úkony soudu 1. stupně, do kterých náleží také opravné prostředky (nejčastěji odvolání). Již řečené průtahy a celková délka dědického řízení jsou u nás pravděpodobně největší problematikou v rámci dědění. Alespoň částečnému urychlení dopomáhá dálkový a bezplatný přístup soudního komisaře do příslušného katastru nemovitostí. Již tedy notář nebude muset žádat o výpis, ale sám má k tomuto výpisu elektronický přístup. Nejen soudní komisař, ale i účastníci dědického řízení nebudou již muset čekat třeba i měsíc na toto vyhotovení. Zmíněná novela upravila také další možnosti zpeněžení majetku zůstavitele v případě předlužení dědictví formou dražby veřejné nebo provedenou soudním exekutorem.

Strukturu hlavní kapitoly této práce o dědickém řízení, jsem rozdělil na tři části – předběžné šetření, jednání o dědictví a usnesení, což mi na jednu stranu práci dosti ulehčilo z důvodu, že jsem přehledněji roztřídil informace v ní obsažené. Dobře mi zde pomohly i protokoly, které jsem jakožto účastník dědického řízení obdržel, jelikož jsem takto mohl obohatit svou práci i mimo rámec běžné literatury.

Notář jako soudní komisař má za hlavní úkol zejména v rámci řízení dopomoci dědicům k určité shodě, čemuž bohužel mnohdy nezabrání. Můj názor je takový, že na tyto věci, ač je to z mé strany přísné, by měl myslet i sám zůstavitel. Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník, mu dává velký prostor a možnosti v rámci nových prvků jako dědická smlouva, která je právně velmi silným dědickým titulem, třebaže na našem území není neznámá. V rámci nového občanského zákoníku se dále např. rozšířily skupiny možných

dědiců ze zákona místo čtyř na šest (praprarodiče a sestřenice/bratrance), což mě přivádí k názoru, že tento zákoník preferuje, aby děděný majetek měl větší šanci, že zůstane v okruhu zůstavitelových nejbližších.

Nově lze pořídit i privilegovanou závěť, kterou umožňuje nový občanský zákoník jako tzv. závěť s úlevami. Tento druh závěti může zřídit člověk, pokud je v situaci, kdy nemůže použít tradiční formy závěti – tedy holografickou, alografickou a notářským zápisem. Zůstavitel tedy může závěť pronést ústně před třemi svědky, pořídit ji na palubě lodi plující pod vlajkou ČR či letadla zapsaného do leteckého rejstříku ČR před velitelem a dvěma svědky, ve válce před velitelem vojenské jednotky ČR nebo zaznamenáním starostou obce.

Práce, kterou vykonává notář, mimo dědické řízení v kontrastu s kapitolou zabývající se historického hlediska instituce notářství mne utvrzuje v jedné věci – notář je důležitou osobou, která je dnes považovaná za určitý symbol věrohodnosti a i nadále v povědomí společnosti nabývá na síle. Stejně tak tomu je v jeho pozici soudního komisaře. Můj názor je takový, že instituce notářství v ČR je na vysoké úrovni z hlediska jedné věci. Díky již zmíněné novelizaci občanského soudního rádu zákonem č. 7/2009 Sb. by jistě nezesílil svou pozici meritorním rozhodnutím, tedy rozhodnutím ve věci samé, pokud by tomu tak nebylo.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

Mikeš, J. Muzikář, L. Dědické právo v teorii a praxi , Praha: Leges, 2011, 432 s., ISBN: 978-80-87212-79-0.

WAWERKA, K. Notářský řád a řízení o dědictví, 3. přepracované vydání, Praha: C.H. Beck, 2001, ISBN: 80-7179-865-7.

RADVANOVÁ, Senta. *Občanské právo hmotné*. 5., jubilejní aktualiz. vyd. Editor Jiří Švestka, Jan Dvořák. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, 306 s. ISBN 978-807-3574-666.

GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 5., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 308 p. ISBN 80-738-0233-3.

VOJÁČEK, Ladislav. *Česke Pravní dějiny*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, 694 p. ISBN 80-738-0257-0.

ŠÍMA, Alexander a Milan SUK. *Základy práva pro střední a vyšší odborné školy*. 11., dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, xviii, 398 s. ISBN 978-807-4001-246.

PEKOVÁ, Jitka. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008, 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.

BÍLEK, Petr. *Notářský řád a řízení o dědictví: komentář*. 4. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, 1120 p. ISBN 978-80-7400-181-9.

Seznam použitých internetových zdrojů

Notářská komora České republiky [online]. [cit. 2013-01-26]. Dostupné z: <http://www.nkr.cz/>.

AD NOTAM: Notářský časopis [online]. C.H.BECK, 2003[cit. 2013-03-25]. Dostupné z: http://www.nkr.cz/doc/adnotam/2003_zvlastni_CS.pdf.

MATĚJKOVÁ, Adéla. Řízení o dědictví a činnost notáře po novele. [online]. [cit. 2013-03-06]. Dostupné z: <http://pravniciradce.ihned.cz/c1-38392620-rizeni-o-dedictvi-a-cinnost-notare-po-novele>.

Seznam ostatních zdrojů

KŘEMENOVÁ, Olga. SOUDNÍ KOMISAŘ. *Protokol o předběžném šetření: Spisová značka 32 D 984/2007 - Nd 112/2007*. Praha 5, 2007.

KŘEMENOVÁ, Olga. SOUDNÍ KOMISAŘ. *Protokol o jednání: Spisová značka 32 D 984/2007 - Nd 112/2007*. Praha 5, 2010.

KŘEMENOVÁ, Olga. SOUDNÍ KOMISAŘ. *Protokol o jednání: Spisová značka 32 D 984/2007-419 - Nd 112/2007*. Praha 5, 2011.

KŘEMENOVÁ, Olga. SOUDNÍ KOMISAŘ. *Usnesení: Spisová značka 32 D 984/2007-430*. Praha 5, 2011.

Zákon č. 358/1992 Sb., Zákon o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník.

Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník.

Zákon č. 7/2009 Sb.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Důvodová zpráva – nový občanský zákoník (konsolidovaná verze).

Jednací řád pro okresní a krajské soudy - vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů.

Vnitřní kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy – instrukce ministerstva spravedlnosti č. j. 505/2001-Org.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Jan Krupka

Obor: Právo v podnikání

Forma studia: Prezenční

Název práce: Postavení notáře v dědických věcech.

Rok: 2013

Počet stran textu bez příloh: 44

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů českých použitých zdrojů: 8

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 3

Počet ostatních zdrojů: 12

Vedoucí práce: JUDr. Karhanová Martina